

זקרקר כל בני שת

לקט בדיני בני נח

חוברת ג'

כ"ף מנחם אב תשע"ה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ב"ה

פתח דבר

על פי ההוראה והציווי של כ"ק אדמו"ר מה"מ לפרסם, להפיץ ולכפות (בדרכי נועם) על כל באי עולם לקיים תפקידם - ז' מצוות דבני נח ופרטיהם - אנו מגישים בזאת קובץ שלישי בנושא בני נח "וקרקר כל בני שת".

הכולל:

א. שיחת קודש, בביאור הפסוק "וקרקר כל בני שת".

ב. ז' פנינים, קטעי שיחות בחובה שעל כאו"א להשפיע על אוה"ע, ואופני ההשפעה.

ג. מאסף תשובות הלכה וביאורים, בעניני בני נח, מרבני אנ"ש שיחיו.

ד. פרק א' משער היחוד והאמונה, מתורגם לערבית - בפרסום ראשון.

בעז"ה, יופיעו בקרוב עוד קבצים מעין זה, ובתוספת מדורים. ועל כן אנו מבקשים מכל המתאימים לכך שיואלו להשתתף בדיונים, ע"י שליחת תשובה, ביאור וכל כיו"ב יופיע בנושא אומות העולם ובני נח.

עוד יופיע בקרוב גיליון תיעוד פעילות הפצת ז' מצוות בני נח במגזר הערבי בארץ ובעולם.

ביאור גדול הזכות של המתעסקים במשימת קודש זו, אך למותר, ובטוחים אנו שכל פעולה בענין זה יכולה לפעול כהרף עין את היעוד ד"כל בני בשר יקראו בשמך" "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

**מטה שבע מצוות לשבעים אומות
המחלקה להוצאה לאור התורנית**

כ' מנחם אב תשע"ה

סוף שבעים שנה להסתלקות
הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוה"ר לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן

1) ע"ע הופיעו: ספר "וקרקר כל בני שת" א', י"א ניסן תשע"ד (240 דפי מקורות ללימוד ועיון בנושא בני נח עם מפתחות, ושיחות קודש מהרבי). מהדורה ב' עם תיקונים והוספות, הודפס בשכונת המלך עבור הרבנים שיחיו, בחג המצו"ת - שבועות ש.ז.

שבע מצוות לשבעים אומות

יו"ר: בועז קלי

המחלקה התורנית: לוי יצחק ביסברג

שם העמותה: שבע מצוות לשבעים אומות (ע"ר)

השם המסחרי: 7for70

כתובת: שדרות בן גוריון 57 חיפה 3566313

טל': 077.301.4770 פקס: 077.321.5770

נייד: 052.570.7707

אימייל: a7for70@gmail.com

אתר אינטרנט: www.7for70.com

לתרומות:

בנק מרכנתיל: 17 | סניף: 694

מס' חשבון: 13866

ע"ש: שבע מצוות לשבעים אומות

עיצוב ועימוד: מ. קוטשה

50.....סכנת דגים ובשר יחד לבני נח.

55.....שמירת טהרת המשפחה לבני נח.

דם נדה וזיבת עכו"ם טמא מדרבנן • חקירה, אם מטמאים מדרבנן לישראל בלבד או גם שאר גויים • איפרא הורמיז שמרה עצמה מנדות והפוסקים שיבחו הנהגה זו • מעשה דאחות ברורי' ור' מאיר • כל איסורי התורה, דבר מכוער הוא, וראוי שלא יעשה אפילו שלא נזהר עליו • הקב"ה עתיד לתת שכר לאומה"ע שלא אכלו בשר דבר אחר • אין מונעין גוי מלקיים אחת משאר מצוות ישראל כהלכתה (ע"מ לקבל שכר) • שמירה מל"ת, אם אסורה לגוי משום עושה מצוות לעצמו • "אין מונעין אותו", דמשמע אבל לא לכתחילה • בירור שיטת התשב"ץ • כל המובן ע"פ שכל אנושי מוכרחים בני נח לקיימם

72.....שער היחוד והאמונה בערבית בפרסום ראשון.

תוכן עניינים

6.....דבר מלכות.

ביאור הפסוק "וקרקר כל בני שת"

10.....שבע פנינים.

השפעה על אוה"ע כהכנה לימות המשיח • חובת ההשפעה על אוה"ע היא על כל אחד ואחד • חובת ההשפעה על אוה"ע שוה לכל הדרגות של בני ישראל • הוראה ברורה מלמעלה שיש לעסוק ולהשפיע על אוה"ע • אופן ההשפעה על אוה"ע ותוצאותי' • כך בצטוו מפי הקב"ה • לדאוג שיחקקו חוקים מיוסדים על שבע מצוות ב"נ

תשובות הרבנים

14.....בעניין סידור הנהגת חיי היום יום לבני נח.

קיום מצוות עשה לבני נח

26.....ברכות השחר לבני נח

28...חובת בני נח בכיסוי ראש באמירת דברי קדושה ובבית הכנסת...

רקע: הכיפה - כלי המחזק את יראת האדם אל מול בוראו • כיפה לבני נח • ביזיון וגנאי ו'בחוקותיהם לא תלכו' • כניסה למקומות קדושים

36.....ללמד נכרים שבע מצוות בעיון.

לימוד שבע המצוות לנכרי • האם מותר לישראל ללמדו השבע מצוות • האם מותר לאפשר לנכרי להעמיק בשבע המצוות

44.....מה יקרה עם הגויים בזמן הגאולה.

דין הגויים שסייעו לישראל • טעימה מהגאולה

הגוים והלשונות ובאו וראו את כבודי . . והגידו את כבודי בגוים והביאו".
 ובצפני' (ג, ט) "אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו
 שכם אחד". ועוד "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"⁵, "ועמדו זרים
 וראו צאנכם"⁶. וראה גם במיכה ד, א. וזכרי' ב, טו. "וגר זאב עם כבש" ביאר
 הרמב"ם שם⁷ "שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עולם . . ויחזרו כולם
 לדת האמת . . יאכלו דבר המותר בנחת עם (כ) ישראל". וריש לקיש אומר "כל
 הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו ב' אלפין וח' מאות עבדים"⁸. וראה גם פרש"י
 עה"פ⁹ "שמע ישראל . . ה' אחד".

האמור מכריח איפוא לומר, שלפי כל הפירושים אין הכוונה שלעתיד לבוא
 תבטל בפשטות [בגשמיות] מציאותם של הגוים. מציאותם תתקיים גם
 לעתיד לבוא. אלא המחלוקת היא לגבי האופן של מציאות הגוים בתקופה
 שלעתיד לבוא.

והיינו, שתלוי באופן גאולתם של ישראל ועי"ז של כל העולם, אם: (א)
 גאולת העולם הכוללת את אומה"ע, היא פרט מגאולתן של ישראל, ששלימות
 גאולתם של ישראל היא כאשר אומה"ע לא ישחיתו. וא"כ מובן שתבטל
 מציאותם לגמרי ויכרתו, ולא תורגש בהן גאולה.

או (ב) שגאולתם אינה פרט מגאולתם של ישראל אלא כפרט בפ"ע¹⁰,
 כלומר, שבעולם כולו - בכל פרט שבו [כולל באוה"ע] - מורגש, שהתכלית
 של בריאתם וגאולתם היא הבירור והזיכוך שלהם ג"כ. כי גם הם בריאותו
 של הקב"ה. ולכן הם ישארו בגדר מציאות מסויימת שאז שייך הלשון של

(5) שם מט, כג.

(6) שם סא, ה.

(7) ר' פ' י"ב

(8) שבת לב, ב.

(9) דברים ו, ד.

(10) ולהעיר מפרש"י (נצבים ל, ג): ואף בגלויות שאר אומות מצינו כן וכו'.

דבר מלכות

ביאור הפסוק "וקרקר כל בני שת"

לגבי המשמעות של הפסוק "וקרקר כל בני שת"¹, ישנם באופן כללי שני
 פירושים²: (א) תרגום אנוקלוס מבאר: וישלוט בכל בני אנשא. [וכן הוא לפי
 הרמב"ם³ שמביא ע"ז הכתוב אונקלוס "ומשלו מים עד ים". ובפרש"י עה"ת:
 ל' קורה כו"⁴]. (ב) אבן עזרא מפרש: "כמו מקרקר קיר והטעם הורס", כלומר,
 משמעות של הרס וחורבן, וכן מובן גם מתרגום יונתן בן עוזיאל ומתרגום
 ירושלמי, אשר בתרגומים אלו מודגש ענין הביטול וההרג של האומות.

וענין זה, אם לעתיד לבוא יהיו (או לא) אומות העולם, איננו דיון רק לגבי
 פירוש הפסוקים, אלא זהו גם ענין הלכתי, לדעת לפי הסימנים וכו' ששזה
 שישלוט בבני אדם הוא "משיח בודאי"⁵, [וגם לגבי ההתנהגות של בני ישראל
 בזמן הזה [באופן השפעתם על אוה"ע].

ויש לשאול כיצד ייתכן שלעתיד לבוא יכרתו כל האומות? והרי "טוב ה'
 לכל ורחמיו על כל מעשיו". ועוד שהרבה נבואות בפסוקים ומאמרי חז"ל
 המורים שכן יתקיימו הגוים לעת"ל [החל מתחילת הפסוקים שבנבואת ישעי'
 (ב, ב) "ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמם רבים ואמרו לכו נעלה . . ושפט
 בין הגוים והוכיח לעמים רבים", עד לנבואה שבסוף ישעי' "לקבץ את כל

(1) בלק כד, יז.

(2) נוסף לזה ד"כל בני שת - [היינו] כל האומות, שכלם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון".
 רש"י שם.

(3) הלכות מלכם ומלחמותיהם פרק י"א.

(4) נוקב. וראה לקו"ש ח"ג ע' 98, שהוא קלקול של ניקוב והוצאת דבר ממקומו הנכון, ע"ד
 הדוגמא שפרש"י (ישעי' נא, א) "מקבת בור נקבתם", שבחפירת בור אין העפר "נשמד", כ"א רק
 שמוציאים אותו ממקומו, אלא שע"ז נעשה חור וחסרון במקום הוא.

שליטה, אך לא איבוד וכריתה. ואכן כך משמע להלכה ברמב"ם¹¹, וכן בתורת החסידות¹².

ויש ליישב שני הפירושים הנ"ל עה"פ "וקרקר כל בני שת", בדרך החסידות: לעתיד לבוא, כאשר תתגלה אמת ה' לעולם, גילוי ה' אחד", ובשלמות, יורגש בכל הבריאה כולה, כולל באומות העולם ש"לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", ושולוא הקב"ה "אין דבר אחר יכול להימצאות", כלומר, יורגש שאין הם מציאות אמיתית ("יכרתו יגועו", "וקרקר" - "הרס" של מציאותם). [היינו שיהיו מציאות הניתנת לשליטה של מלך המשיח, אך באמת יכרתו ממציותם "וקרקר" - "הרס" ע"י הכרתם במציאותם האמיתית שהיא "מאמיתת המצאו"].

ואילו אצל ישראל יתגלה [יותר מאוה"ע], שעצם מציאותם היא עצמותו יתברך כביכול ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד.

(ע"פ לקו"ש חכ"ג בלק ב' בסופו)

שבע פנינים

(11) ראה בגוף השיחה ניצבים אות ט, ואכמ"ל.

(12) תניא סוף פל"ו.

להשפיע על אוה"ע כו') הוא באופן שווה, וכל זה - הן בנוגע ל"חוטב עציך ושואב מימך", והן בנוגע ל"ראשיכם שבטיכם".

(שם, עמ' 1214)

הוראה ברורה מלמעלה שיש לעסוק ולהשפיע על אוה"ע

המעשה הוא העיקר: בהוספה על קיום כל עניני התורה ומצוותי' - יש להשתדל גם בקיום פס"ד הרמב"ם להשפיע על אוה"ע לקיים מצוות שנצטוו בני נח.

וכאמור חיוב הנ"ל ה' בתקפו במשך כל הדורות - ככל ציווי התורה הנצחית, בכל משך זמן הגלות, ועאכו"כ בזמן שביהמ"ק ה' קיים:

אמנם, היו זמנים שהדיבור עם אוה"ע ע"ד קיום מצוות בני נח ה' בבחינת סכנת נפשות ממש. משא"כ כאשר זכינו שבזמננו זה ובמדינה זו, לא רק שאין כל סכנה בדבר, אלא אדרבה, ממשלת המדינה מסייעת בזה - הרי זו הוראה ברורה מלמעלה שיש לעסוק ולהשפיע גם על "כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך", ביחד עם ההבטחה שבודאי תהי' הצלחה בכל פעולות אלו.

אופן ההשפעה על אוה"ע ותוצאותי

וכפי שראו במוחש כל אלו שניסו והתחילו לעסוק בענין זה - שזכו להצלחה מרובה למעלה מן המשוער שכן, מלבד הנשיאת חן בעיני כל העמים, בראותם את השתדלותו של יהודי שאינו חוסך טירחא ויגיעה כדי לפעול לטובתם (לא בשביל שכר של כבוד או ממון וכיו"ב, כי אם, מתוך רצון אמיתי להוסיף בטובתם) - הקשיבו לדבריו, וקיבלו את הדברים, והשתדלו בזה עוד יותר מכפי שדרש מהם.

וכאמור, נוסף על עצם פעולת ההשפעה על אוה"ע, ניתוסף גם בחשיבותו של היהודי בעיני כל השרים וכל העמים, וכתוצאה מזה - הוספה בעזר וסיוע

שבע פנינים

השפעה על אוה"ע כהכנה לימות המשיח

כיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, יש בו הדגשה מיוחדת על עבודתם של ישראל להשפיע על אוה"ע בכל עניני טוב, צדק ויושר, ע"י קיום שבע מצוות בני נח, כהכנה קרובה לקיום היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד", ועד ש"לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד. . . שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (כמ"ש הרמב"ם בחותם ספרו).

(משיחת ד' כסלו תש"ן. מוגה)

חובת ההשפעה על אוה"ע היא על כל אחד ואחד

כלומר: שלא כדעת הטועים שענין זה שייך לסוג מיוחד של יהודים - אלו שיש להם קירבה מיוחדת למלכות כו', עליהם מוטלת החובה להשפיע על אוה"ע לקיים ז' מצוות מיוחדות דב"נ, או במקרה מיוחד במינו - ע"ד הסיפור המובא במדרז"ל (ירושלמי ב"מ פ"ב ה"ה) אודות שמעון בן שטח שהחזיר לגוי מרגלית כו', ועי"ז פעל עליו שיודה להקב"ה (שסיפור זה - ככל סיפורי התורה - מהוה גם הוראה לכאו"א בעבודתו, שכאשר מזדמן לידו מקרה דומה עליו להתנהג גם באופן כזה), אלא ציווי זה - לפעול על אוה"ע לקיים מצוות דב"נ - שייך לכאו"א מישראל, ולא דוקא כאשר מזדמן לו מקרה מיוחד, כי אם ישנו ציווי ללכת ולפעול על הגוי לקיים מצוות דב"נ.

(תו"מ תשמ"ג ח"ג, י"א ניסן, עמ' 1207)

חובת ההשפעה על אוה"ע שזה לכלל הדרגות של בני ישראל

ונמצא - שחיוב האדם בקיום כל תרי"ג מצוות התורה (כולל פס"ד הרמב"ם

ליהודים בכל המצטרך להם, ועאכו"כ - בענין הכי חשוב - צרכים הקשורים עם עניני יהדות, לימוד התורה וקיום המצוות בפועל.

(תו"מ תשמ"ו ח"ב י"ט כסלו, עמ' 44)

כך נצטוו מפי הקב"ה

לא מספיקה העובדה שהוא משפיע על אוה"ע לקיים את המצוות שלהם, אלא עליו להדגיש בשעת מעשה שהסיבה לחיוב זה המוטל עליהם (וגם של החיוב המוטל על יהודי להשפיע עליהם) היא משום שכך נצטוו מפי הקב"ה.

כלומר: לא משום שכך מובן ומתקבל על הדעת של השכל הפשוט, שבשעה שיהיו גניבות וגזילות וכיו"ב, אי אפשר שהעולם יתקיים, וכך גם כשתהיינה מלחמות וכו' - אלא אך ורק משום שכך ציוה הקב"ה.

(תו"מ תשמ"ב ח"ג י"ג ניסן, עמ' 1265)

לדאוג שיחזקו חוקים מיוסדים על שבע מצוות ב"נ

כאשר יהודי נמצא במדינה מסויימת, ונבחר ל"בית הנבחרים" בעיר הבירה, שבה נקבעים החוקים עבור כל תושבי המדינה, הן יהודים והן אינם יהודים - הנה אף שנבחר באותן בחירות ובאותו מספר קולות כמו שאר הנבחרים, ויתכן שרוב הקולות שנבחר על ידם הם של אינם יהודים, עליו להסתכל על עצמו בתור שלוחו של הקב"ה, ויש לו תפקיד מיוחד להשפיע בכל הקשור לחקיקת חוקים עבור כל המדינה, שיהיו מיוסדים על שבע מצוות בני נח.

(תו"מ חמ"ט, פורים תשכ"ז, עמ' 218)

תשובות הרבנים

וצ"ל דיון בזה ע"י ועד רבני אנ"ש . . וכיו"ב". [- הדגשת המו"ל].

הננו להעלות ולבאר, לפני הרה"ג הרה"ח וכו', פרט אחד עכ"פ הצריך ברור
בנדון הנ"ל - בענין הנהגת חיי היום יום של ה'בני נח', על מנת לאפשר חיי יום
יום של 'ב"נ', יש לעיין בשאלה מרכזית כדלהלן.

הנה הז' מצוות של בני נח הינם כולם מצוות לא תעשה, היינו מסגרת של
איסורים שמעבר עליהם לכאורה אין צווי חיובי מה כן על הבן נח לעשות.
וכשאנו באים לסדר חיי יום יום לב"נ נראה שחייבים ליצור ג"כ מסגרת של
חיובים 'חיוביים' ע"ד מצוות עשה. חיובים אלו הם שיצקו תוכן לחייב היום
יומיים. [ויהוו תחליף של אמת ל'דתיים' השונות, בהם היו מורגלים לחיים
באי העולם קודם שיודעים 'כי שקר נחלו אבותם'].

אתן לדוג' ג' נקודות הצריכות ברור, נקודות אלו לענ"ד מהוות צירים
מרכזיים לדוגמה בהנהגת חיי יום יום של 'אדם', [בכמה וכמה מהם כבר עמד
בספר מצוות ה' להרב יונתן שטייף ומשם תדרשנו]

1. מהי מסגרת חיי המשפחה החיובית של ב"נ, כיצד הם נושאים זא"ז [לבד
מל"ת שיש בזה], היינו האם שייך לבנות בזה 'טקס' כלשהו כעין קידושין,
האם שייך ליצור להם כתובה.

2. כיצד הם חיי האישות של הב"נ, האם יהיה להם איסור 'נדה' חובת
פרישות ודרך 'טהרה'.

3. האם יש חגים לבני נח, זכרון לחידוש העולם וכיו"ב. ולהעיר שעניין
השבתות והחגים מלבד המצוה שבדבר יש בזה ערך עליון לייצוב משפחה
ולייצוב קהילה [כמבואר גם בשיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בכו"כ מקומות].

נראה שיש לדעת, שבמהות כל השאלות השונות שיכולים להעלות, קיימת
שאלה בסיסית, והיא האם יש בכלל עניין לצוות על הבני נח מצוות עשה.

בעניין סידור הנהגת חיי היום יום לבני נח

קיום מצוות עשה לבני נח

הרב משה קורנוויץ שליט"א
ר"מ בישיבת חב"ד נצרת עלית

[הופנה לרבנים שיחיו, בחג המצות - שבועות תשע"ד, בעת שהותם בבית חיינו]

לכבוד הרבנים החסידים וכו'.

ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א¹ 'בין המעלות בפועל שישנן בכך
שרבנים 'מורי צדק' מתאספים ביחד במקום אחד, הוא שזה נותן אפשרות
להתדבר פנים אל פנים ולברר שאלות וספיקות שונות העומדות על הפרק,
בכדי שיוכלו למלא יותר טוב את תפקידם בתור 'מורי צדק', שההתדברות
פנים אל פנים יש לה תוקף רב יותר ויש בה יותר הצלחה מבשעה שמתדברים
ע"י מכתבים ושלוחים וכיו"ב (כשכל רב נמצא במקומו - בשאר ימי השנה),
וכפי שרואים בפועל. התדברות זו נוגעת במיוחד בדורנו זה ודורות האחרונים
בכלל - כאשר ניתוספו שאלות וספיקות חדשות לאור ההתפתחויות
והחידושים שנעשו בעולם ובמקום ומצב דבני ישראל, שאלות אשר לא היו
במציאות בזמן חיבור השולחן ערוך, ובמילא דורש עיון מיוחד כדי לברר את
השאלות'.

ובהמשך להוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, כמענה לשאלת הרב י.ב. וועג
"התלמידים הב"נ לומדים ברצינות, מכינים להשיעורים, חוזרים על לימודם
וכו', וברצונם לסדר חייהם היום יומיים על יסוד ז' מצוות אלו . . בעיקר
אודות: איזה ענינים בפרטיות יש לב"נ ללמוד, ספר של הלכה למעשה, סדר
תפילה בשבילם, חגים, והשאלה אצלנו מה לעשות בזה . . ועל זה ענה: . .

(1) יום ב' דחה"ש תש"ן [סה"ש תש"ן ח"ב עמ' 490].

אולי באמת רצון ה' הוא שהב"נ יהיו רק במסגרת 'שלילית' של ל"ת ללא כל מסגרת 'חיובית' של 'עשה'. בשאלה זו יש לדון היטב מהמתבאר במקורות הדברים בש"ס ופוסקים. אך קודם שניגע בעניין זה, חשוב לציין כי כאשר לנו תהיה 'אמירה' ברורה בעניין, נוכל לגשת אל הב"נ עם הגדרות ברורות ולא נדרש לטפל בשאלות העולות מן השטח [כדוגמת השאלות שהובאו בקובץ 'וקרקר כל בני שת'].

א. הנה פסק הרמב"ם [הלכות מלכים פ"י הל' ט, טי] 'עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד, וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול, אם עשאהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו, כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע, ואם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג'. 'בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, ואם הביא עולה מקבלין ממנו, נתן צדקה מקבלין ממנו, ויראה לי שנותנין אותה לעניי ישראל, הואיל והוא ניזון מישראל ומצוה עליהם להחיותו, אבל העכו"ם שנתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין אותה לעניי עכו"ם'.

והנה במקור שיטת הרמב"ם כאן כתבו הה"מ והכ"מ שהם מיוסדים על הגמ' בסנהדרין [נח ע"ב ונט ע"א], 'ואמר ריש לקיש: נכרי ששבת - חייב מיתה, שנאמר 'ולילה לא ישבתו'. ואמר מר: אזהרה שלהן זו היא מיתתן. אמר רבינא: אפילו שני בשבת. וליחשבה גבי שבע מצות, כי קא חשיב - שב ואל תעשה, קום עשה - לא קא חשיב .. ואמר רבי יוחנן: נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה, שנאמר 'תורה צוה לנו משה מורשה' - לנו מורשה ולא להם'. אך כבר עמדו על כך המפרשים כי דברי הרמב"ם המחודשים לכאורה², שהרי בגמ' לא נאמר אלא שעכו"ם ששבת חייב מיתה, מצד דין מיוחד ד'לא ישבתו', וכמו האיסור ללמוד תורה הוא מדין מיוחד ד'מורשה', אך הרמב"ם הוציא מכאן דין כללי

(2) ראה בזה בפר"ד זוטא דרוש דרך תודה דרוש ב, תורת אבות למהר"צ חיות פז ע"ב, שו"ת דברי יציב או"ח סי' קט, תורת בן נח על אתר, ועוד.

כי אין לב"נ לחדש דת. אך כבר ביד רמה [שם] כתב שזהו מקור הרמב"ם 'והרב רבי משה בר מיימון נוחו עדן מוקים לה בספר משנה תורה בקובע שבת לעצמו שנמצא בודה דת מלבו ולהאי סברא דידיה הא דמקשינן פשיטא הכי מפרשי' לה דקא ס"ד בו' בשבת קאי ואמטול הכי כי קא מתמהינן פשיטא כיון דודאי לשם ע"ג קא עביד היינו עובד ע"ג ומפרקינן לא נצרכא אלא אפילו לשלישי בשבת דלא קביעא ביה שבת לע"ג אפ"ה כיון דקבעיה לשם שבת חייב לפי שבדה דת מלבו'.

והנה אף שאכמ"ל ולפלפל במקור שיטת הרמב"ם, יש רק להעיר שמכיוון שדברים אלו מחודשים, יתכן שהם אינם מוסכמים על כל הראשונים מפרשי הסוגיא, דהנה המאירי כתב 'בן נח שראינוהו . . והוא הרמוז כאן בגוי ששבת שעונשין אותו ואומרין לו או שיקבל עליו עול מצות או לא יחדש בנמוסיו משלנו .. שאין מניחין אותו לחדש בו ולקבוע יום חג לעצמו לשבות בו מתורת חג שזה נראה כמי שהוא מכני עמנו וילמדו אחרים הימנו אבל שאר מצות אין מונעין הימנו שהרי אמרו לקבל קרבנותיו וצדקותיו, וכן הדין אם עסק בתורה שלא לכוונת קיום עיקרי מצוותיה אלא שלבו חפץ לירד לידיעת תורתנו ותלמודינו ראוי ליענש מפני שבני אדם סבורים עליו שהוא משלנו ..' ומדבריו נראה לכאורה שחולק על הרמב"ם וסובר שרק בשמירת שבת ולימוד תורה קיים האיסור של חידוש דת ולא בשאר המצוות³, וכן ראיתי שהבין מדבריו בדעת המאירי בשרדי אש ח"ב סי' נו⁴.

וכשיטת הרמב"ם כן מצאנו שפסק התשב"ץ [חלק ג סימן קלג] 'תשובה הישמעאלים אינן עובדים ע"ז שיהי' תקרובת שלהם זבחי . . אבל כבש פסחם נראה שאסור ישראל לשחוט אותו לפי שזו מצוה קבועה להם ואין מניחין לבני נח להוסיף על שבע מצות שלהם שהרי אמרו בפ' ארבעה מיתות (נ"ח ע"ב) בן

(3) אין כאן כוונה לומר שמותר לו להורות 'דת' חדשה מפי נביא וכדו', שבזה יש איסור אחר איסור ע"ז כמבוא ביד רמה שם ואכמ"ל.

(4) אך ראה באג"מ שנראה שלא נחית לסברא זו לחלק בין שיטת הרמב"ם להמאירי, דבאם היה מחלק כן לא היה נזקק לומר שיש כאן ספר לא מוגה, ואכמ"ל. וראה בזה גם בלקו"ש חט"ו עמ' 57 הערה 61.

נח ששבת חייב מיתה וה"ה לשאר מצות כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכו' מלכים (פ"י ה"ט) וא"כ היאך בר ישראל רשאי לשחוט להם והוא חייב למנעם והרי אמרו (ע"ז ו' ע"ב) אסור להושיט אבר מן החי לבני נח ואף על פי שאינו עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול אלא בדקאי בתרי עברי דנהרא כמו שהוזכר בפ' קמא דע"ז (שם) מ"מ אסור לסייעם שהרי חייב להפריש' וכן כתבו בתוס' בפ"ק דשבת ואם זה הכבש הוא כעין פסח זכר לעקידה הרי הוא קרבן ועכו"ם רשאי להקריב קרבנות בבמה שלהם אם אינה מצוה קבועה להם' וא"כ ישראל השוחטה הוא שוחט קדשים בחוץ וחייב כרת אפי' בקדשי עכו"ם וכן האוכל ממנו הוא אוכל קדשים בחוץ'.

ב. בגוף שיטת הרמב"ם שכתב בה"ט 'אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע', ובה"י כתב 'בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה'. אפשר לכאר בג' אופנים, א. אין כל עניין שבן נח יקיים מצוות עשה מלבד הז' מצוות, רק שבאם רוצה אין למנוע אותו, אף שאין בזה כל קביעות שכר. ב. שכל האיסור לקיים מצוות עשה הוא כאשר רוצה לחדש דת, אך אם רוצה לקיים מצוות לקבל שכר אין בזה כל גריעות. ג. כל האיסור לקיים מצוות עשה הוא כאשר בא לחדש 'דת', אך באם רוצה לקיים את המצוות כמצוות ה' אדרבה הדבר טוב ואף יקבל ע"כ שכר.

והנה בשו"ת אגרות משה [יורה דעה חלק ב סימן ז], נקט כאופן הא' וז"ל בקצרה 'וכיון שלקבוע לשמור איזה מצוה מאלו שלא נתחייבו הוא חדוש דת שאסורין איך אפשר שיקיימו בזה מצוה ויקבלו שכר ע"ז אף בדרך מקרה דאם הוא ענין מצוה גם להם לקבל שכר לא היה שייך לאסור כשינהג בדבר מצוה זו תמיד, ולומר שאה"נ שגם כשינהג תמיד בהמצוה שלא נצטוו מותר ומקבל שכר אם כוונתו הוא רק לעשות מה שישאל מחוייבין דרואה שהוא דבר מצוה וטובה גם לו, והאיסור הוא רק כשאומר שגם הוא נצטוו עליה הרי נמצא שהאיסור הוא רק על אמירתו וכוונתו ולא על מעשיו והוא ממש

(5) צריך עיון אם כוונתו שגם מצוות שעושים לשם שכר אין לעשותם בקביעות או כוונתו שאסור להם לעשות מצוות הקבועות להם היינו שהם מחדשים אותם.

כמו בל תוסיף הנאמר בישראל לפי מה שביאר הרמב"ם בפ"ב מממרים ה"ט, וזה א"א שאיסור בל תוסיף ליכא בבני נח כדהקשתי. וגם כיון שעושה זה למצוה הרי אין לך חדוש דת גדול מזה כיון שקבע זה למצוה, ויש למילף גם זה מאיסור שביתה דנאסר אף בכוונה למנוחה בעלמא ולא למצוה משום דנראה כחדוש דת נהי שבשאר מצות כשיעשה שלא למצוה לא נראה כחדוש דת אבל כשיקבע לעשות זה למצוה הוי ודאי נראה כחדוש דת אף בשאר מצוות ומה שיאמר שידוע שלא נצטווה אין לסלק האיסור כמו באומר שובת שלא למצוה. וגם הוא באמת חדוש דת דהרי אומר שצריך לעשות כן אף שלא נצטוו והדת אומר שאין צריך לעשות כיון שלא נצטוו .. ומש"כ הרמב"ם בה"י בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו מלעשותה כהלכתה הוא רק היתר כפשטות לשונו באם הוא רק במקרה ולא בקביעות אבל לא יקבל שכר על זה וכדי לקבל שכר שכתב הוא מחשבת הבן נח ולבותא (ולרבותא) נקט שאף שהוא לכוונת מצוה אין מונעין אותו. והוא מוכרח דאם היה מקבל שכר איך שייך לחדש שלא ימנעו אותו דכיון דהשי"ת רוצה בזה ונותן לו שכר איך נמנעוהו מזה והי"ל רק לומר בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה יש לו קבול שכר וממילא היינו יודעין שאין מונעין אותו ולכן ברור שסובר שאין לו שכר רק שלא נאסר מזה ואין מונעין אותו מלעשותה.

.. אך במאירי שם (סנהדרין נ"ט) משמע שיש לו שכר .. ולכן מש"כ שם המגיה הרה"ג ר' אברהם סופר דסובר דיש לבן נח שכר בעשותו מצוות התורה שלא מז' מצוות וכתב בפשיטות שהרמב"ם סובר כן אינו כלום והרמב"ם ודאי אינו סובר כן כדהוכחתי לעיל והוא שינה שם מלשון הרמב"ם..!

והנה יסוד שיטתו של האג"מ הוא שאין כל שכר לב"נ על מצוות עשה, שבאם כן היה שכר לא היה שייך לומר שיש למנוע את הב"נ מלקיים מצוות עשה.

אך דברי האג"מ בשיטת הרמב"ן תמוהים מאוד, ע"פ דברי הרמב"ם

המפורשים בתשובותיו⁶ - דהנה בשו"ת הרמב"ם [סימן קמת] כתב 'השאלה השלשים שאלה בדבר מילת הגוים [ר"ל המוסלמים] והערלים [ר"ל הנוצרים] המותר לישראל לקבל זאת על עצמו אם לאו? והיש הפרש בין הישמעאלים והנוצרים בזה אם לאו?

התשובה מותר לישראל למול הגוי [הכוונה כאן לכל מי שאינו יהודי] אם רוצה הגוי לכרות הערלה ולהסירה, לפי שכל מצוה, שהגוי עושה, נותנין לו עליה שכר, אבל אינו כמי שהוא מצווה ועושה, ובלבד שיעשנה, כשהוא מודה בנבואת משה רבינו, המצווה זאת מפני אלוקים יתעלה, ומאמין בזה, ולא שיעשנה (לסבה) אחרת, או על פי דעה שראה לעצמו, כמו שנתבאר בביתא של ר' אליעזר בן יעקב [ע"ז ס"ד ב', פ"ן, אינו בתלמוד, אך עי' משנת ר' אליעזר של ענלאו. עמ' קכ"א, י' לוינגר] וכמו שבארנו אנו בסוף חבורנו הגדול'. וכעין זה כתב בקצרה בפירוש המשנה לרמב"ם [תרומות פרק ג משנה ט] 'אף על פי שאין הגוים חייבין במצות, אם קיימו מהם משהו מקבלים עליהן מקצת שכר. וזה מן הכללים אצלנו. והואיל ומקבלים עליהם שכר, מעשיהם בהם קיימים כמו שאתה רואה'.

א"כ העולה משיטת הרמב"ם בתשובותיו, וכתב שם דזהו הביאור לדבריו בחיבורו הגדול, הוא שכל האיסור לקיים מצוות עשה הוא רק כאשר עושה זאת לחדש דת אך כאשר עושה זאת כדי לקיים את מצוות ה', אין בכך כל איסור ואדרבה מקבל על כך שכר. אך עדיין צריך ביאור האם כוונתו כהאופן הב' או הג', היינו האם יש בזה מלבד השכר עניין חיובי שישמור מצוות עשה או לאו.

ג. כבר האריך בזה הגאון הגדול החת"ס בחידושיו לסנהדרין נט ע"א [נדפסו לראשונה מתוך גוף כתי"ק בקובץ המעיין (תמוז תשי"ד), וראה גם בחידושיו לנדרים ל"א ע"א], וחדש שיש לחלק בין ב' סוגים של ב"נ, ב"נ שאינו ע"ז אך איננו מקפיד על שיטוף דלב"נ כזה אין עניין שיקיים מצוות, ואילו ב"נ

6) כבר האריכו לסתור את דבריו, בקובץ אורי ישראל (נד) עמ' רנא, ובאריכות בספר אור אברהם הל' ת"ת עמ' צב ואילך, ראה גם בספר הלכות והליכות (לאם) פרק כא.

שקיבל על עצמו שלא יעבוד ע"ז בשיתוף, הרי הוא ממש כגר תושב ויש עניין שיקיים מצוות מפני אהבתו לה, וז"ל:

'והנלע"ד בכוונת הרמב"ם דלית לי' הא דר"ל גוי ששבת וגם לא דר' יוחנן דגוי העוסק בתורה מפני הטעמים שכתבתי לעיל [בד"ה ליכא וד"ה ודע], והן אמת דלר"ל דמפיק לי' מיום ולילה לא ישבותו א"כ חייב הגוי להמציא לו מלאכה יום יום דאל"ה חייב מיתה אך לא קיי"ל כוותי' בהא, דיום ולילה קאי אעתים שלא ישבותו. אך ס"ל לרמב"ם למצוה אחרת שלא יחדשו דת לעצמם, והנלע"ד בזה דהנה אעפ"י שנצטוו ב"נ על ע"ז מ"מ לא הוזהרו על השיתוף כמבואר, וע"כ נקראו עכו"ם כי אעפ"י ששומרים ז' מצות מ"מ עובדים כוכבים ומזלות בשיתוף, ואין לנו להתיר להם לעשות עוד מצוה יותר על מה שנצטוו, כיון שכל מעשיהם הוא לשם השיתוף ההוא, ודי במה שהתירה התורה להם לעשות ולקיים ז' מצות, אבל לא שיוסיפו עליהם, אמנם אם יאותו שלא לעבוד שום שיתוף בלתי לה' לכדו, אזי בלי ספק רשות בידם לעשות איזה מהמצות אשר ירצו לשם ה'. והא"ש דבבבא ראשונה מיירי הרמב"ם מעכו"ם, והיינו שמקיים ז' מצות אלא שעובד בשיתוף, ואותו אינו רשאי להוסיף. ובבבא שניה מיירי מבין נח שהתואר הזה יוצדק על מי שקבל עליו שלא לעבוד אפילו בשיתוף, ואותו יכול להוסיף לשם ה' אשר אהב ואותו מצווים להחיותו והוא הנקרא גר תושב, וממנו מקבלים צדקה, אבל העכו"ם העובד בשיתוף אעפ"י שמקיים ז' מצות מ"מ אין אנו מצווין להחיותו ואין מקבלין ממנו צדקה, והא"ש דאצטריך קרא איש איש שיהי' הגוים נודרים נו"נ כישראל דסד"א שאין מקבלין מהם כמו שאין להם רשות לעשות שום מצוה קמ"ל דהשתא מיהת בשעת תתו עולתו לכהן שבבהמ"ק להקריב הרי מקריבו כולו לשם ה' לבדו ודינו כב"נ ולא כעכו"ם.

וצריך לומר מ"ש הרמב"ם שאומרים לו או קבל עליך להיות גר צדק או עמוד במצותיך ולא תוסיף ולא תגרע הה"נ אם ירצה לקבל שלא לעבוד השיתוף, אלא כיון שאנחנו אומרים לו טוב לנו לומר לו שיעשה גר צדק ממש. זהו מה שנ"ל אפשרי ביישוב כל הקושיות שאמרנו, ומי שדעתו רחבה מדעתנו יראה ליישב על צד היותר נאות וטוב'.

ויש להאריך טובא בחידושו הגדול ע"פ שיטת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בלקו"ש חכ"ו יתרו, ג בגדר גר תושב, ואכמ"ל. רק יש להעיר ששיטת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בודאי איננה ממש כדברי החת"ס דלדעת החת"ס ב"נ שמקפיד על השיתוף מותר לו אף לשמור שבת. ואילו דעת הרבי איננה כן דהנה בלקו"ש חט"ו נח, ג האריך בביאור האיסור לב"נ לשמור שבת, ובהערה 61 שם ביאר שאף לשיטת הרמב"ם יש חילוק בין שבת ולימוד תורה לשאר מ"ע, וכתב שם 'משא"כ ת"ת ושבת שאסורים לעשותן כהלכתן בכל ענין, אפי' כדי לקבל שכר ..'. ואפשר שכוונתו שכאופן הב' שהוזכר לעיל, ואכמ"ל.

ד. וכבר העיר בכו"כ עניינים מהמתבאר לעיל בשו"ת משנה הלכות [חלק טז סימן צא]

'אחדשכ"ג וכו', אמ"ש דעכו"ם יכול לקיים כל מצות התורה לש"ש לבד ממצות שבת ויו"ט וכתב כ"ג דאדרבה מבואר ברמב"ם פ"ט מהל' מלכים ה"ט כללו של דבר אין מניחין אותו לחדש דת ולעשות מצוה מדעתן אלא או יהי' גר צדק ויקבל עליו המצות או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע עכ"ל.

ובאמת כי העלמת עין איכא הכא וימחול נא לעיין ברמב"ם ה"י וז"ל ב"נ שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה ואם הביא עולה מקבלין ממנו נתן צדקה מקבלין ממנו ע"כ, הרי מפורש בס"ד כמ"ד דבב"נ עושה ומקיים כל המצות לש"ש על מנת לקבל שכר. והא דלא תקשה א"כ למה כתב בסמך כללו של דבר אין מניחין אותו לחדש וכו' אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות, הכוונה הוא בזה דוקא כשרוצה לקיים המצוה לשם חיוב ואומר שהוא ג"כ מצוה במצות אלו אף שהוא ב"נ, ולזה וכיוצא בו אמרו דאסור לו לקיים מצות אלו מטעם חיוב דהוה בכלל דת חדשה אלא או יגייר עצמו ויקבל עליו המצות או יעמוד בתורתו, אבל ב"נ שרצה רק לקיים המצות בתור אינו מצווה ועושה רק לקבל שכר ס"ל להרמב"ם ז"ל דיכול לקיים כל התורה לבד משבת ויו"ט וכדעת המאירי שהבאתי, וליכא מחלוקת בין הרמב"ם והמאירי ז"ל.

.. אלא דמ"מ גם מה שאמרו שאם רוצה לעשות מצוה לשם שמים לקבלת שכר יכול היינו דוקא בשאר מצות אבל לשבות בשבת ויו"ט אפילו רוצה על מנת לקבל שכר נמי אסור לו ואפילו התנה בפירוש שאינו לשם דת אחרת, וזה שחילק הרמב"ם הא לתרי דיני וכן מבואר במאירי להדיא. ואולי דזה מקרא דכתיב יומם ולילה לא ישבותו והוה להו חיוב שלא לשבות והאיך יעשו ההיפוך. . והרמב"ם כאן לשיטתו מה שכתב בפ"ח מהל' מלכים ה"י משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל שנאמר מורשה קהלת יעקב ולכל הרוצה להתגייר משאר האומות שנאמר ככם כגר, אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות, וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח וכל מי שלא קבל יהרג והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבל עליו בפני שלשה חברים. הנה מבואר דעתו דכל האומות שיקבלו עליהם שבע מצות ב"נ הם הנקראים ב"נ והם הגרים התושבים בבני ישראל ובה' י"א שם כתב כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעוה"ב והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שב"נ מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם ע"כ. והנה מבואר עכ"פ דלהרמב"ם ב"נ דוקא שנתגייר וקבל על עצמו ז' מצות ב"נ אבל אין זה ענין של גירות אלא קבלת המצות שלהן. וצריך לומר דלכן כתב ב"נ שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר ולא כתב עכו"ם דעכו"ם כיון שעובד ע"ז ודאי אינו עושה מצוה לקבל שכר מהשם, ולכן כתב ב"נ וכנ"ל. עכ"פ נמצאו דברינו הראשונים מכוונים בזה בס"ד'.

ה. עוד יש להעיר בזה, מדברי המ"א באו"ח סי' דש ס"ק יב, דמשמע שגוי שקיבל על מצוות אף ללא גרות ה"ה כגר תושב ומחוייב בשביתת השבת. וכבר העיר על דבריו המשנ"ב [ביאור הלכה סימן שד ד"ה א"י גמור] 'כתב המ"א אם קבל עליו מצות הנהוגות בעבד והוא שכיר נ"ל דאין רבו מצווה על שביתתו כשעושה לעצמו [פי' דאם עושה לישראל אחר בודאי אסור מן התורה דלא גרע מגר תושב בעלמא] דלא הזהירה התורה אלא על עבד הקנוי קנין

עולם אבל העבד אסור לעשות מלאכה אפילו לעצמו דהא קבל עליו מצות הנהוגות באשה עכ"ל וצע"ג כיון שאין קנוי לו הלא בודאי אין גירות לחצאין ומאי מהני קבלתו למצות הנהוגות בעבד הלא קי"ל בבכורות בפרק עד כמה [דף ל'] א"י שבא לקבל עליו ד"ת חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו . . . אחר כתבי כ"ז התבוננתי שאפשר לקיים דבריו דס"ל להמ"א ג"כ דאינו בר ישראל כלל ובכלל גר תושב הוא והכל כאשר כתבנו אלא דס"ל דגר תושב גופא אם רצה לקבל עליו בעת תחלת גירותו עוד מצות מלבד השבע ג"כ חלה קבלתו שמחוייב אח"כ לקיים אלא דמה דנקטו שבע רבותא אשמועינן דאף ששבע מצות מחוייב לקיים כל בן נח ומאי רבותייהו אפ"ה חלה הקבלה ובכלל גר תושב הוא לענין שמצווין להחיותו וכ"ש אם קבל עליו יתר מצות בודאי מהני ולא תקשה ע"ז דאיך ישמור שבת והלא גר תושב ג"כ אסור לשמור שבת כדמוכח ביבמות מ"ח ע"ב בתוד"ה זה גר וכו' דזהו בסתם גר תושב שלא קבל עליו רק שבע מצות כנהוג וא"כ הוא לענין שאר מצות כא"י גמור משא"כ כשקבל עליו עוד מצות בתחלת גירותו ובכללם היה ג"כ שבת בודאי יכול לקיימם ומחוייב לקיימם ומה דאיתא בבכורות דא"י שרצה לקבל כל התורה חוץ מד"א אין מקבלין אותו היינו לענין לעשותו ישראל גמור אבל לא לענין גר תושב. וקצת סמך מצאתי לדברי המ"א ממה דאיתא בע"ג דף ס"ד ע"ב איזהו גר תושב דחכמים אומרים כל שקיבל עליו שבע מצות בני נח ואחרים אומרים כל שקיבל עליו כל המצות חוץ מאיסור נבילות אלמא דלאחרים בודאי חלה קבלתו על כל המצות [ומ"מ איננו בכלל ישראל כיון ששייר דבר אחד וכמו שכתבנו למעלה] וה"ה דלחכמים אם קיבל חלה הקבלה דכל דאיכא למעט בפלוגתא טפי עדיף זהו הנלע"ד בישוב דבריו. ולא הבאנו את דבריו אלא להעיר ולעיין וכו'.

ה. ולקוצרים אמור, ועתה העיר בזה בעוד כו"כ נקודות בקצרה, 1. הנה ישנה שיטת הר"ש בן חופני ושיטת הרמ"ע מפאנו [ראה אנ' תלמודית נספח לערך ב"נ] שישנם ל' מצוות ומתוכם הרבה מ"ע עיי"ש. 2. שיטת רב ניסים גאון [בהקדמתו לש"ס] שכל המצוות שהשכל מחייבם גם ב"נ צריכים לקיים, וראה בזה במשנת הגר סי' פה, וע"פ זה פתח ויסוד גדול להרבה מצוות עשה.

3. הרמב"ם פוסק [הל' מלכים פי"ב ה"א] 'ענין הדבר שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם המשולים כזאב ונמר, שנאמר זאב ערבות ישדדם ונמר שוקד על עריהם, ויחזרו כולם לדת האמת, ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישראל' וידוע שיטת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א כי אין כוונתו של הרמב"ם כי יתגיירו או"ה אלא ישארו גויים ואעפ"כ ישמרו כשרות ועוד מצוות. ויש להאריך בזה מהו החיוב בזה כיום ע"פ חיובם לע"ל, וקצרתי במקום שיש להאריך.

ברכות השחר לבני נח

הרב עדאל קידר שליט"א
ממחברי הספרים שו"ת היכל שלמה

א. "תפקידו של יהודי - להשתדל שבכל מקום ומקום שבעולם כולו תהי' ההנהגה באופן של צדקה וחסד, ובכללות - קיום שבע מצוות בני נח, כפס"ד הרמב"ם "וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח. ולכל לראש - שלילת הענין דע"ז, ובלשון הכתוב: 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים', כלומר לפעול אצל כל בני האדם את ההכרה והאמונה בבורא העולם ומנהיגו, ומכיון שכן, עליו להתחיל את יומו עם מחשבה אודות בורא העולם ומנהיגו, ויתרה מזו - תפילה לבורא העולם ומנהיגו (עכ"פ - תפילה במחשבה)" (התוועדיות תשד"מ ח"ד עמ' 2169).

כמוכן שבן נח אינו מחוייב לומר או לחשוב נוסח מסויים, אלא רק לחשוב אודות בורא עולם ולהודות לו על הטובות שעושה עמו. בשורות הבאות ננסה לברר האם בן נח שרוצה לומר בכל בוקר ברכות השחר בנוסח שתקנו חכמים רשאי לעשות זאת.

ב. תחילה יש לברר האם בן נח רשאי לברך בשם ומלכות כתקנת חז"ל ("ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם"). במשנה (ברכות ח, ח) "עונין אמן אחר ישראל המברך, ואין עונין אמן אחר הכותי המברך עד שישמע כל הברכה". ובירושלמי (שם) "תנא גוי שבירך את השם עונה אחריו אמן". בפוסקים מצינו שלש שיטות: יש מפרשים בדעת הרמב"ם (הלכות ברכות א, יג, וראה כס"מ שם) שאין עונים אמן כלל אחר גוי (דגרע מכותי, ודלא כירושלמי כיון שלא מצינו זאת בבבלי), יש פוסקים לאידך גיסא שעונים אמן אחר גוי אפילו אם לא שמע כל הברכה (טור וגר"א אור"ח רטו, ב לפי שאין דרך הגויים לכיון לעבודה זרה כשמזכיר השם). והשיטה המרכזית, שהיא דעת רוב הפוסקים: אם שמע את כל הברכה - עונים אחריו אמן (רמ"א ונושאי כלים אור"ח

רטו, ב, שו"ע אדה"ז שם, ויש מפרשים כך גם בדעת הרמב"ם. השו"ע נקט כלשון הרמב"ם, ואם כן יש להסתפק בדעתו, אך נראה שהאחרונים הספרדים נקטו כפסיקה המפורשת ברמ"א, ראה כה"ח ושו"ת רב פעלים ג, יב, ובילקו"י רטו, ב חילק בין נוצרי למוסלמי [שבנוצרי אין לענות אפילו שמע כל הברכה ובמוסלמי עונים], ובן נח ששומר ז' מצוות בוודאי עדיף ממוסלמי. המדובר לעיל הוא בנכרי שבירך כלשון שתקנו חז"ל, כפי שכתב אדה"ז (שם): "נכרי המברך ברכה מן הברכות שתקנו חכמים אין עונים אחריו אמן אלא אם כן שמע כל הברכה מפיו".

נמצא אם כן, שנכרי המברך בשם ומלכות וליבו לשמים יש משמעות לברכתו, ולכאורה מוכח מכך שרשאי לברך אם רוצה, ומסתבר שאף מקבל שכר על כך כחלק ממצות שלילת ע"ז שעניינה הכרה ואמונה בבורא עולם ומנהיגו.

ג. אמנם נראה פשוט שכל זה בברכות הודאה ושבח וברכות הנהנין, ולא בברכות המצוות שלכאורה אינן שייכות לבן נח. לפי זה, ברכת על נטילת ידיים וברכות התורה אינן שייכות לבני נח. כמו כן, ישנן ברכות מסוימות בסדר ברכות השחר שבפשטות אינן שייכות לבני נח - "שלא עשני גוי" "שלא עשני עבד" "שלא עשני אשה". וכן "אוזר ישראל בגבורה" ו"עוטר ישראל בתפארה", שבניגוד לברכות האחרות הזכירו בהן "ישראל", משום שהברכות האחרות הן להנאת העולם שהכל שוין בהם, מה שאין כן באלו שתי הברכות שהן בישראל לחוד משום צניעות, שחגורה היא משום שלא יהא לבו רואה את הערוה, וכובע הוא משום צניעות כדאיתא בגמ' שבת כסי ראשך מפני אימתא דמרך (אחרונים אור"ח מו, ב).

מסקנה העולה לענ"ד שבן נח רשאי לברך בכל בוקר ברכות אשר יצר, הנותן לשכוי, פוקח עורים, מתיר אסורים, זוקף כפופים, מלביש ערומים, הנותן ליעף כח, רוקע הארץ על המים, המכין מצעדי גבר, שעשה לי כל צרכי. וצ"ע בנוגע לברכת א-לוקי נשמה, שלכאורה שייכת רק לנשמה יהודית.

חובת בני נח בכיסוי ראש באמירת דברי קדושה ובבית הכנסת

הרב שרגא נתן דהן שליט"א
רב מורה הוראה בבה"כ המרכזי רמת בית שמש
רב בצה"ל

רקע: הכיפה - כלי המחזק את יראת האדם אל מול בוראו

"אמר רבי יהושע בן לוי: אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה, שנאמר (ישעיהו ו'): "מלא כל הארץ כבודו"⁷. הגמרא⁸ מספרת על רב הונא בריה דרב יהושע: "רב הונא בריה דרב יהושע לא מסגי ארבע אמות בגילוי הראש, אמר: שכינה למעלה מראשי". דהיינו שלא היה הולך ד' אמות ללא כיפה לראשו מפאת היראת שמים.

על מנהג ההליכה עם כיפה מביאה הגמרא⁹ שהחוזים בכוכבים אמרו לאימו של רב נחמן בר יצחק, בעודו תינוק, כי על פי חכמת המזלות, ברור לחלוטין כי בנה עתיד להיות גנב. כדי למנוע את התגשמות המזל, הדריכה האם את בנה שיקפיד תמיד לחבוש כיפה לראשו, כדי שיהיה עליו מורא שמים, וכן הקפידה שיקש תמיד רחמים בתפילתו שיצר הרע לא ישלוט עליו. ולא ידע רב נחמן מדוע אימו הקפידה כל כך על כיסוי ראשו, עד שפעם אחת נפל הכיסוי מראשו, והרים את עיניו וראה אשכול תמרים בדקל, ולמרות שהדקל לא היה שלו חשק בתמרים, ולא הצליח להתגבר על יצרו, וטיפס בידיו על הדקל ונגס בתמרים בשיניו. לאחר שהרגיש את חוזק יצרו לגנוב, הבין רב

(7) קידושין ל"א.

(8) שם.

(9) שבת קנ"ו ע"ב.

נחמן מדוע אימו הקפידה כל כך שיכסה תמיד את ראשו¹⁰.

מהנ"ל ניתן ללמוד על המנהג שנשתרש בהליכה עם כיפה לראשינו במהלך שעות היום מצד חיזוק ה'יראת שמים' של האדם.

אולם האם דין זה נוגע רק ל'יראת שמים' או שמא כאשר מדובר בתפילה או בכניסה למקומות קדושים יש בזה חיוב לדינא?

מובא בשולחן ערוך לגבי ההנהגה היום יומית שאינה דווקא בזמן תפילה או בזמן כניסה למקומות קדושים: "אסור לילך בקומה זקופה, ולא ילך ד' אמות בגילוי הראש (מפני כבוד השכינה)"¹¹.

ומביא המשנ"ב במקום את דברי הט"ז מסימן ח': ומידת חסידות אפילו פחות מד"א ואפילו בעת השינה בלילה ויש שמצדדין לומר דאפילו ד"א אינו אסור מדינא רק להצנועין במעשיהן אבל כבר כתב הט"ז לקמן בסימן ח' דבזמנינו איסור גמור מדינא להיות בגילוי הראש ואפילו יושב בביתו עי"ש הטעם וכן כתב בתשובת מהר"י ברונא וכתב המ"א דאפילו קטנים נכון להרגילם בכיסוי הראש כי היכי דליהוי להו אימתא דשמיא כדאיאתא (בשבת קנ"ו) כסי ראשך כי היכי דליהוי עלך אימתא דשמיא ודע עוד דלענין גילוי הראש די בכיסוי היד על הראש וה"ה אם מפלה ראשו שרי בגילוי הראש. ועיין בפמ"ג שכתב דלילך ד"א תחת אויר השמים לא מהני בזה כיסוי הראש ביד.

ומכאן למסקנא כי בזמן הזה המנהג נשתרש ונהפך לדין מחייב שאין ללכת בגילוי ראש יתר על ד' אמות ומנהג חסידות אף פחות מד' אמות¹².

למסקנא הלכתית זו ישנם השלכות הלכתיות כגון ההיתר לחבוש כיפה על הראש על אף שיתכן ותעוץ ברוח במקום בו אין עירוב. (דבר האסור בסוג בגד אחר או בכובע על גבי הכיפה - במקום שלא מקפידים על חבישת מגבעת

(10) מעובד ע"פ ספר 'פניני הלכה'.

(11) שולחן ערוך אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ב סעיף ו.

(12) עיין שו"ת 'ביע אומר' חלק ו' או"ח ט"ו.

על הכיפה כל העת) היתר זה נובע מההנחה כי אדם לא ילך ד' אמות ללא כיפה (או ללא כיסוי עליון), מכיוון שהדבר נהפך והושרש בהנהגה היום יומית של האדם כדין והלכה פסוקה¹³.

ואם חיוב כיסוי הראש הוכרע לדינא בכל מקום לחיזוק ה'יראת שמים' וה'קבלת עול' הרי על אחת כמה וכמה במקומות קדושים בהם השכינה שורה בקדושתה כגון בתי כנסת, בתי מדרש ובתי דינין חל החיוב¹⁴ ביתר תוקף ויש אף הבדל בדין הלכה למעשה בין חבישת כיפה תוך כדי הליכה באופן כללי שאז אם נפלה הכיפה ניתן להסתפק בהנחת היד מעל הראש, ואילו בבית הכנסת ובעת תפילה או אמירת ברכה הדבר אינו מספיק כיוון שנדון את היד המכסה כחלק מהגוף ולא תהווה 'כיפה ראויה'¹⁵ העונה על הגדר ההלכתי של כיסוי ראש בדברי קדושה¹⁶. ומביא ה'צ"צ'¹⁷: "שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה וא"כ כשהולך בגילוי הראש בלי כיסוי זהו ודאי קלות ראש וע"ש במדרש שמואל בפ"י מרגילין שאע"פ שהיא עברה קטנה היא גוררת את העברה גדולה כו' יעו"ש באריכות".

לאור האמור לעיל נוכל לחלק במטרת שני החיובים השונים:

1. הליכה עם כיפה במהלך היום - לחזק את היראת שמים וקבלת עול של הקב"ה. דבר המסמל הכנעה וענווה ומסייע בתיקון המידות (ראה לעיל

(13) עיין שו"ע הרב סימן ש"א, סעיף נ"א. שו"ע או"ח שא, ז. מ"ב קנג.

(14) מסכת סופרים י"ד, ט"ז. וכך פסק רבינו ירוחם, ואף לגבי כניסה לבית הכנסת הכריע להלכה רבינו פרץ בכל בו כי יש למחות ביד אלו הנכנסים לבית הכנסת ללא כיסוי ראש.

(15) ומובא בשו"ת מהרש"ל סימן עב: "משמע דווקא בקומה זקופה הוא איסור, אבל בגילוי הראש אין בו איסור, אלא שרב הונא החמיר על עצמו מכוח מידת חסידות; ועכשיו הוא להפך - בקומה זקופה אינם נזהרים, ואדרבה הגאים והעשירים הולכים נטווי גרון, ובגילוי הראש נזהרים לא מחמת חסידות, אלא סוברים דת יהודית הוא" ועין דברי המהרש"ל שהקל בזה מאוד, אף שלהלכה לא הוכרע כדעתו.

(16) ועיין שו"ע או"ח צ"א סעיף ג שיש למחות בנכנסים לבית הכנסת ללא כיסוי ראש, ומביא ה"ט"ז שבזמננו הדבר לדינא בכל מקום אף בפחות מד' אמות.

(17) שו"ת צמח צדק (ליובאוויטש) אורח חיים סימן טו.

סיפורו של ר' נחמן בר ר' יצחק).

2. אמירת דברים שבקדושה, כניסה לבית הכנסת וכדו' - להימנע מקלות ראש ולחיזוק יראה מהמקום וקדושתו.

כיפה לבני נח

האם גם על בני נח חלה החובה של יראת שמים ותיקון המידות?

כותב הרמב"ם¹⁸: "כל גוי שלא קבל מצות שנצטוו בני נח הורגים אותו אם ישנו תחת ידינו... כל המקבל שבע מצוות, ונזהר לעשותן - הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא. והוא שיקבל אותן ויעשה אותן, מפני שציווה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה, והודיענו על ידי משה רבנו, שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת - אין זה גר תושב, ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם".

ולכאורה נראה מדברי הרמב"ם כי ישנו חיוב הנובע מיראת שמים וקידוש השם בעשיית מצוות בני נח. ואדם שעושה זו מחכמה והבנה פשוטה לא מקיים את מצוות בני נח מצד קבלת העול ויראת השמים הנדרשת בעשייתם.

הרבי מליובאוויטש מביא כהוראה שיש להחדיר את נקודת היראת שמים וקיום שבע מצוות בני נח מצד 'קבלת עול' בדורנו זה¹⁹: "בדורות שלפנינו, כל ניסיון לפעול על אומות העולם בענייני אמונה, היה כרוך עם סכנת נפשות ממש" מה שאין כן בדורנו זה.

עמדה הפכית הינה של הרב משה שטרנבוך שליט"א²⁰ אשר אינה חולקת על הצורך בקיום מצוות בני נח מתוך קבלת עול ו'יראת שמים' אלא מתוך כך שאין בזמננו - שבו התורה אינה שולטת, כל חיוב, ואף אסור באיסור חמור,

(18) הלכות מלכים ומלחמות, פרק ח'.

(19) ספר ההתוועדויות תשמ"ז, כרך ג' עמוד 67.

(20) תשובות והנהגות, חלק ג סימן שיז.

לעסוק בקירוב הגויים לשבע מצוות בני נח.

מדברי הרמב"ם ומדברי פוסקי זמננו ברור שאין חולק ומפקפק כי ישנו חיוב בבני נח לקיים את המצוות המצווים בהם מתוך יראת שמים והמחלוקת הינה רק בגין הצורך בהטמעת הערך בגויים.

אולם יש להבין כי כל זאת בנוגע ליראת השמים של האדם עצמו וכפי שניתן לדייק מדברי השו"ע שהחיוב הינו חיוב כללי של יראת שמים. וכל הרוצה ליטול יראת שמים יטול ולא ראינו בזה חיוב בהרחקת הגויים מהנהגות המוסיפות התנהגויות חיוביות בעולם או קיום המצוות המוטלות על בני נח.

הרמב"ם מחלק בין לימוד תורה לנוצרים אשר מאמינים בתורה משמים אך פירושיהם נפסדים, ומוסיפם עליה 'תורה חדשה' ל"ע, ומתיר ללמדם תורה, לבין בני ישמעאלים אשר אינם מאמינים כי התורה מהשמים וז"ל²¹: ומותר ללמד המצוות לנוצרים ולמשכם אל דתנו, ואינו מותר דבר מזה לישמעאלים, לפי מה שידוע לכם על אמונתם, שתורה זו אינה מן השמים, וכאשר ילמדום דבר מן כתוביה (ו) ימצאוהו מתנגד למה שבדו הם מלבם לפי ערבוב הסיפורים ובלבול העניינים אשר באו להם, (הרי) לא תהיה זו ראייה אצלם, שטעות בידיהם, אלא יפרשוה לפי הקדמותיהם המופסדות ויוכלו להשיב עלינו בזה בטענתם ויטעו כל גר וישראל, שאין לו דעת, ויהיה זה מכשול לישראל האסורין ביניהם בעונותם. אבל הערלים [= הנוצרים] מאמינים בנוסח התורה שלא נשתנה, ורק מגלים בה פנים בפרושם המופסד ומפרשים זאת בפירושים, שהם ידועים בהם, ואם יעמידום על הפרוש הנכון, אפשר שיחזרו למוטב,

21) תשובות הרמב"ם, סימן קמ"ח, מהדורת יהושע בלאו, הוצאת ראובן מס, ירושלים תשמ"ט.

וסימן קמ"ט. ראו עוד איגרות הרמב"ם, הוצאת שילת, ירושלים תשנ"ה; חלק א' עמ' רטו-רטז והערה 13. הרב אליעזר יהודה ולדנברג כתב בשו"ת ציץ אליעזר חלק כא סימן כה שדברי הרמב"ם "מותר ללמד המצוות לנוצרים" מתייחסים רק לשבע מצוות בני נח ואולם מתוך עיון בתשובה המלאה נראה כדברי הרב יחיאל יעקב וויינברג שדברי הרמב"ם מתייחסים לכל המצוות. ראו שרידי אש חלק ב סימן נו.

ואפילו לא יחזרו, כשרוצים שיחזרו, לא יבוא לנו מזה מכשול ולא ימצאו בכתוביהם דבר שונה מכתובינו.

גישה דומה לזו של הרמב"ם ניתן למצוא בדברי רבנו מנחם המאירי בחיבורו "בית הבחירה"²²: "בן נח שראינוהו מתחסד וקובע לעצמו ימי מנוחה שבת או יום טוב ראוי ליענש אע"פ שאינו נהרג ולא סוף דבר בשקובע את עצמו על שלנו והוא הרמוז כאן בגוי ששבת שעונשין אותו ואומרין לו או שיקבל עליו עול מצות או לא יחדש בנמוסיו משלנו אלא אף בשקובע לעצמו ימים אחרים כמו שאמרנו כאן אף בשני בשבת שאין מניחין אותו לחדש בו ולקבוע יום חג לעצמו לשבות בו מתורת חג שזה נראה כמי שהוא מבני עמנו וילמדו אחרים הימנו אבל שאר מצות אין מונעין הימנו שהרי אמרו לקבל קרבנותיו וצדקותיו וכן הדין אם עסק בתורה שלא לכונת קיום עיקרי מצוותיה אלא שלבו חפץ לירד לידיעת תורתנו ותלמודינו ראוי ליענש מפני שבני אדם סבורים עליו שהוא משלנו מתוך שרואין אותו יודע ויבואו לטעות אחריו ומ"מ כל שהוא עוסק בעיקרי שבע מצות ובפרטיהם ובמה שיוצא מהם אע"פ שרוב גופי תורה נכללים בהם מכבדין אותו אפילו ככהן גדול שאין כאן חשש לטעות אחריו שהרי אף בשלו הוא עוסק וכל שכן אם חקירתן על דעת לבא עד תכלית שלימות תורתנו עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר וכל שכן אם עוסק ומקיים עיקרי מצותיה לשמה אף בשאר חלקים שבה שלא משבע מצות".

ובפירושו למסכת עבודה זרה כתב המאירי: "ואפילו גוי ועוסק בתורה ייורד לסוף דעתה ומקיימה לשמה הרי הוא נגמל בה כישראל שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולויים וישראלים לא נאמר אלא האדם ואע"פ שבשביעי של סנהדרין נ"ט א' העמידוהו בשבע מצות כבר ביארנו שם סוף הכונה ומ"מ גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה שהמצוה עושה את הדבר אע"פ שהוא כנגד טבעו וקשה לו..."

ומכאן נראה שגם לרמב"ם וגם למאירי, אין בגילוי אמונה כלפי הקב"ה הבא

22) בפירושו למסכת סנהדרין (נט, א).

לידי ביטוי ביראת שמים וכדו' איסור ואף להיפך, יש בזה משום קידוש שם שמים ועל ידי יראת שמים קיום מצוות שבע בני נח כדבעי.

ביזיון וגנאי ו'בחוקותיהם לא תלכו'

עד כאן עסקנו ביראת שמים הנובעת מכיסוי הראש, אך יש לדון בדבר אמירת דברים שבקדושה וכניסה למקומות הקדושים ללא כיסוי ראש.

בנוגע לאמירת דברים שבקדושה ללא כיסוי נ"ל כי יש מקום לחייב כאשר הדבר נעשה ליד יהודים או במקום ציבורי, ומביא הרה"ג יצחק זילברשטיין שליט"א שאסור להוציא אזכרה מפיו בראש מגולה ויש בזה גנאי למצווה ולברכה.²³

כניסה למקומות קדושים

הביא הט"ז²⁴ כי בעצם הליכה ללא כיפה יש משום 'בחוקותיהם לא תלכו' שכן נהגו בזמנו שכשיושבים מסירים הכובע מעל ראשם וחשש מכך.

אולם מרן הבית יוסף הביא בשם המהר"י קולון, שאין לאסור משום ובחוקותיהם לא תלכו, אלא באחד משני אופנים, או שיהיה חוק שטעמו נסתר (כמשמעות המילה "חוק" שהוא דבר בלי טעם נגלה) שאז מכיוון שעושה דבר שאין בו טעם נגלה, אלא מפני שהם נוהגים כן, נראה ודאי כנמשך אחריהם ומודה להם. או שיהיה דבר שנהגו בו הגוים לשם פריצות. והרמ"א הביא דברי המהר"י קולון להלכה. ולפי דבריהם נראה שאין דברי הטורי זהב מוכרחים, מכיון שאדם שהולך בלא כיפה לראשו, עושה כן מטעם אחר, כגון מפני החום או עייפות וכדומה, ולא שייך בזה "חוק" שהוא בלי טעם, ובגלל מנהג הגוים לא נאסר הדבר על ישראל.

אולם בבתי הע"ז שלהם מקפידים על הסרת הכיסוי דווקא בכניסתם לבתי

(23) 'חישוקי חמד' דף כ"ה עמוד א'.

(24) טור, שו"ע או"ח צ"א, ועיין בנושאי כלים שם.

הע"ז. ועל כן יש לחייב דווקא בבית הכנסת חבישת כיפה מצד 'בחוקותיהם לא תלכו'.

נראה לי שמסברה זו יש לחייב גם את בני נח לחבוש כיפה או כיסוי ראש לראשם כצעד הופכי הנהוג במקומותיהם ובוודאי כדבר המונע גנאי וזלזול בחוקות המקום כפי שהורנו חז"ל וכפי שלמדנו מדינא דרבנן.

לסיכום דברינו: על אף שקצרה היריעה מלהכיל הרי שנ"ל להכריע כי אין מניעה לבני נח לחבוש כיפה או כיסוי לראשם בעת הליכתם בדרך, ובעת אמירת דברי קדושה או כניסה לבית הכנסת ומקומות קדושה יש לחייבם מפאת כבוד המקום ושמירה על קדושתו.

נחשב כישראל (לפי גירסת הר"ח והתוס') והרי הוא "נגמל בה כישראל", היינו שמקבל שכר וגמול על לימודו כישראל.

מדברים אלו נראה ברור שיש חשיבות לנכרים הלומדים את ז' המצוות שלהם.

האם מותר לישראל ללמדו השבע מצוות

ב. בתוספות הרא"ש על מסכת חגיגה (יג, א) ציין לגמרא הנ"ל בסנהדרין וכתב "שבע מצוות דידהו כו', אמרינן התם דמצווה ללמדם", כלומר, מתוך מה שהגמרא ביארה את המעלה והחשיבות של נכרי הלומד תורה הבין הרא"ש שיש גם מצווה ללמדם את שבע המצוות שלהם.

ובספר עץ החיים למהר"ח אבולעפיא (פרשת וישב דף כט, ג) ביאר את הבנת הרא"ש בגמרא: "דמאחר שהוא ככהן גדול ודאי שמותר ללמדן את המצוות שלהם.

אכן, בהגהות הב"ח לגמרא זו הביא מה שפירש כאן העין יעקב, "ילפינן מהאי קרא דאף ז' מצוות אסור ללמדם".

אלא שלבד מה שהרא"ש חלק על הבנה זו, גם המהרש"א על הגמרא (שם יג, א ד"ה אין) כתב בפירוש "דהא ודאי בשבע מצוות דידהו מלמדן אותן".

וכן העלה למעשה בשו"ת יד אליהו (לובלין, סי' מח) ובשו"ת יביע אומר (ח"ב יו"ד סי' יז אות יב) "מותר ללמדו דיני שבע מצוות אף בזמן הזה". וכ"כ הגר"מ גרוס (קובץ צהר גליון יב עמ' תמה) ש"מותר ואף מצוה יש ללמד ז' מצוות דבני נח לגוי" [וראה בכל זה מ"ש בשו"ת השלוחים (ח"א סי' סד ס"ט ואילך)].

האם מותר לאפשר לנכרי להצמיק בשבע המצוות

ג. את סגנון ואופי הלימוד שמותר ומצווה ללמד את שבע המצוות לנכרים

ללמד נכרים שבע מצוות בעיון

הרב יהודה ליב נחמנסון שליט"א מחבר הספרים: לב השבת, דיני איטר, צהר המשפט ושו"ת השלוחים.

שאלה: האם מותר לנכרי ללמוד את שבע המצוות שלו בפלפול ועיון, או שמותר רק בלימוד פסקי ההלכות?

תשובה:

לימוד שבע המצוות לנכרי

א. בגמרא סנהדרין (נט, א) איתא: "אמר רבי יוחנן עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה כו'. מיתיבי, היה רבי מאיר אומר מניין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול, שנאמר 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם, הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול. התם בשבע מצוות דידהו".

מהגמרא עולה שנכרי שלמד תורה סתם חייב מיתה, אך אם למד את חלקי התורה שיש לו שייכות אליהם, דהיינו שבע מצוות בני נח, יש לו חשיבות בכך ככהן גדול. ורבינו חננאל (בבא קמא לח, א) ותוספות רי"ד (במהדורא קמא) גרסו שנכרי זה אינו ככהן גדול אלא "הרי הוא כישראל" [ראה גם עבודה זרה (ג, א). ובביאור מה שבדרשת רבי מאיר מכונים הנכרים 'אדם' - ראה פירש"י (סנהדרין שם ד"ה האדם) ותוספות (שם ד"ה אלא) ובאור החיים הק' לבראשית פ"ג פ"כ].

ובביאור מה שנכרי זה נחשב ככהן גדול (לפי גירסת הגמרא בסנהדרין שלפנינו), כתב רבינו המאירי בספרו בית הבחירה (סנהדרין שם) ש"מכבדין אותו אפילו ככהן גדול", ובמקום אחר (עבודה זרה ג, א) פירש שנכרי זה

ביאר המאירי בספרו בית הבחירה על מסכת סנהדרין (שם ד"ה בן נוח):
 "כל שהוא עוסק בעקרי שבע מצוות ובפרטיהם ובמה שיוצא מהם, אף על
 פי שרוב גופי תורה נכללין בהם מכבדין אותו אפילו ככהן גדול". מדבריו
 משמע שמותר הוא ללמוד את שבע המצוות בעיון ובעומק, וללמוד את עקרי
 ויסודות הדברים ומהם יגיע להבנת הדברים על בוריים, ואף על פי שהרבה
 יסודות מכלל התורה יש בלימוד כזה, מכל מקום שרי.

וכמדומה שכך יש לדקדק גם מלשון הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ה ה"ט)
 שכתב "עובד כוכבים ומזלות כו' יעסוק כו' בשבע מצוות שלהן בלבד",
 וידועים דברי הט"ז (או"ח סי' מז ס"ק א) שעסק בתורה פירושו: לימוד
 "דרך משא ומתן של פלפול", וזוהי גם הכוונה בנוסח הברכה בברכת התורה
 "לעסוק בדברי תורה, דרך טורח דוקא כו' שעיקר מעלת עוסקים בתורה
 דוקא דרך טורח ויגיעה, ואל זה כווננו בברכה לעסוק בדברי תורה". ומכיון
 שההוראה לנכרי היא ש"יעסוק" בשבע מצוות שלהם, צריך להיות לימודו
 באותן המצוות גם במשא ומתן בדרך פלפול וכו', ולא רק לימוד ההלכות
 המעשיות בלבד.

וכך הבין גם בשו"ת מחנה חיים (סופר, ח"א סי' ז ד"ה וברמב"ם) בדברי
 הרמב"ם הללו, "ראה בעיניך כאשר שמר לשונו כלשון חכז"ל, שדוקא לעסוק
 בתורה אסור לו", ו"עסק" היינו כפירוש הט"ז על ידי הבנה והתעמקות, עיי"ש
 דבריו באורך ובטוב טעם.

ובתוך דבריו ביאר אשר ישנם "שני אופנים בהגיון התורה, א, מי שלומד
 התורה בפשטות כו' בלי פלפול השכל והבנת הלב לדעת מקורן של הדברים
 טעמן ונמוקן, כמו שסידר הבית יוסף השולחן ערוך, פסקי דינים, כך וכך הוא
 הדין זה אחר זה בלי לבאר הטעם רק למצוא המצוה כדין וכדת. ב, הוא לימוד
 הפלפול כתלמוד בבלי וירושלמי שבארו כל דין אשר שנה רבינו קדוש מנא
 ליה דין זה ולמדו, או מן הסברא, או מקל וחומר וגזירה שוה או בכלל ופרט או
 בהיקש באחד מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן או לדמות דין לדין כו', אשר
 הכל בנוי על אדני השכל ואדני בינה ויתדות הקבלה". ומאחר והגוי הותר

ללמוד תורה במה ששייך לשבע מצוות בני נוח, מסתבר בפשטות שרשאי
 לעשות זאת ב"שני האופנים" של לימוד התורה - כולל דרך "הפלפול".

סייעתא נוספת להבנה זו, אפשר לראות בפירוש העמק דבר על הפסוק
 "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (ויקרא יח, ה ד"ה אשר יעשה), שמפסוק
 זה למד רבי מאיר בסנהדרין (שם) שהנכרים שייכים ללימוד המצוות שלהם,
 וז"ל: "יעשה - יחדש הלכה על ידי עומק עיונו לפי כללי התורה די"ג מדות
 והוויות התלמוד", כלומר, התורה מצווה אותנו בפסוק זה להתעסק ולחדש
 בתורה על ידי עומק הלימוד והעיון. וכיון שפסוק זה שייך גם על הלימוד
 של הנכרים (כנ"ל), מסתבר שמותר לנו ללמדם כפי האופן שהתורה פירשה
 בפסוק זה.

כיוצא בו פירש שם את דברי הגמרא בסנהדרין, וז"ל: "אשר יעשה אותם
 האדם - ובא הדרש (סנהדרין נט, א) 'אפילו כותי ועוסק בתורה' פירוש 'עוסק'
 היינו חוקר ומעיין, כמו שכתב הט"ז באו"ח סי' מז. ובתורת כהנים (ט, י)
 נשנית בלשון ברורה 'אפילו כותי ועושה את התורה', והיינו הך". כלומר,
 ההעמק דבר מדייק גם מלשון הגמרא שנקטה הביטוי 'עוסק' בתורה כדי
 לחדד שמותר לגוי אף להעמיק בחלקי התורה ששייכים לו. וכפי המבואר
 לעיל מתוספות הרא"ש, מה שמותר להם ללמוד מותר אף לנו ללמדם.

ד. אכן, המהרש"א בחידושי אגדות לחגיגה (יג, א ד"ה אין) סובר שאסור
 ללמד אותם את טעמי שבע המצוות שלהם, ורק את ההלכות המעשיות
 האסור והמותר להם מותר ללמדם, וז"ל: "בשבע מצוות דידהו מלמדין אותן
 כו' אלא כו' דאין מוסרין לעובדי כוכבים כו' טעם וסוד המצוות. ואפילו בשבע
 מצוות שלהם אין מוסרין להם סודן וטעמן כו'. דגם משפטים ודת הנימוסית
 שלהם שחייבים לקיים, שהדינין הוא אחד משבעה מצוות שנצטוו בני נח, מכל
 מקום בל ידעום טעמם וסוד הענינים".

וכן מפורש בספר בן יהוידע (חגיגה שם ד"ה אין מוסרין), שכל מה שהותר
 לנו ללמד הנכרים הוא "רק לומר להם הלכות פסוקות, זה אסור וזה מותר,

אבל אינו מותר למסור להם טעמים" של המצוות ויסודות הדינים.

והנה בשדי חמד (מהד' קה"ת ח"ז, מערכת האל"ף כללים, אות קב, עמ' 3028) הביא בשם ספר דבר משה שהבין כן גם מלשון רש"י בסנהדרין שם, וז"ל: "בני נח בשבע מצוות דידהו דמיין לנשים, שבאותם מצות שנצטוו חייבין ללמוד בכדי לדעת המעשה אשר יעשון, וכן פירש"י בסנהדרין התם בד"ה בז' מצות דידהו, 'עוסקין בהלכות אותן מצות להיות בקיאים בהם'. והיינו מצד חיוב המצות שצריכים ללמוד כדי לדעת כדת מה לעשות". כלומר, רש"י פירש את דברי הגמרא שהנכרים מותרים בלימוד שבע המצוות שלהם, היינו שהם "עוסקין בהלכות אותן שבע מצוות להיות בקיאים בהן", והדבר משה הבין שהנכרים רשאים רק להיות בקיאים באסור והמותר אך לא מעבר לכך.

ה. אלא שבבואנו להורות הלכה למעשה, כבר כתב הרדב"ז בתשובה (ח"א סי' קט) גבי פסקים העולים מתוך דברי רש"י שעל הגמרא, "שיש בידינו כלל גדול כי רש"י מפרש הוא, לא פוסק. ויותר יש לסמוך על בעלי הפסק. וכ"כ מרן הבית יוסף באו"ח סי' י, שכתב רש"י מפרש הוא ולא פסקן".

והחיד"א בספרו שם הגדולים (דף צא) האריך להסביר את דברי הרדב"ז והבית יוסף, וז"ל: "אל תתמה על החפץ, דמי לנו גדול מרש"י, ואיך הרדב"ז ומרן כתבו דיש לסמוך יותר על הפוסקים, כי עיניך לנכח יביטו דברי הרב הכותב שהבאתי שכתב שלא כיון הרב בהם לענין פסק, תנוח דעתך דהכוונה דרש"י עצמו עיקר כוונתו לפרש ולא כיוון לפסק, אם כן שפיר קאמרי מרן והרדב"ז דיש לסמוך יותר על בעלי הפסק כו'. וזה כוונת מרן והרדב"ז, דרש"י כוונתו לפרש להלכה ולא כיוון בדבריו הלכה למעשה, משא"כ הרי"ף והרמב"ם ושאר מחברים דכתבינהו להלכותיהן הלכה למעשה ומסרום יפה יפה לצבור להורות משפט כתוב. ואין זה חסרון ולא שמץ מנהו לרש"י כי הוא עצמו לא כתב דבריו הלכה למעשה".

ועולה מדבריהם כי כאשר עומדים בסתירה דברי ומשמעות הפוסקים כהרמב"ם וחבריו לעומת דברי גדולי המפרשים שעל הגמרא וכדומה, אזלינן

להלכה בתר הפוסקים, שכן גם המפרשים לא כתבו דבריהם להלכה ולמעשה. ולכן, להלכה יש ליזיל אחר משמעות דברי הרמב"ם להתיר לנכרי "לעסוק" בשבע המצוות שלו, וכפירוש הט"ז (שאף הוא כתב את ספרו להלכה) ש'עסק' היינו יגיעה ופלפול בדרך העיון.

מה גם שהבנתו של הדבר משה (שהובא בשדי חמד) ברש"י על הגמרא בסנהדרין אינה מוכרחת, ואפשר לפרש להיפך, שלדעת רש"י התירו לנכרי לעסוק בעיון בלימוד שבע מצוות שלו. וכמו שהבין בשו"ת מחנה חיים (סופר, ח"א סי' ז ד"ה ולפ"ז): "מצאתי ברש"י בד"ה בשבע מצות דדהו וז"ל, עוסקין בהלכות שבע מצות להיות בקיאים בהן כו'. מבואר מרש"י שהבין שעוסק בהלכות להיות בקי בהן ודו"ק. ולפי זה מיושב לשון הגמרא, [דוקא] גוי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, דוקא אם לומד הלכות בפלפול לדעת כל ענפי המצות בשורשם".

ואף רש"י נקט שמותרים הם לעסוק בהלכות, עדיין אפשר לפרש שכוונתו ל'עסק' בעיון ופלפול בהלכות באופן שיביא את האדם לידי מעשה נכון ומבורר.

ו. וראה גם מה שביאר הרבי בספר המאמרים תשכ"ט (ד"ה ביום השמיני אות ב), אשר "יש מצוות ששייכות (גם) לאומות העולם, והם שבע מצוות בני נח, כולל גם העסק בתורה בהלכות אותן שבע מצוות להיות בקיאים בהן שעל זה אמרו רז"ל שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה (במצוות דידהו) הרי הוא ככהן גדול כו'. ונמצא, שיש בתורה ומצות ענין ששייך גם לאומות העולם". וממה שכתב לאחר "והם שבע מצוות בני נח", והדגיש שזה "כולל גם העסק בתורה" משמע שמדבר גם על תוספת התעסקות בתורה לאחר ידיעת האסור והמותר.

וראה גם במכתב הרבי (אגרות קודש חכ"ג, אגרת ה'תרפב) משנת תשכ"ד למר זלמן שז"ר, בו הוא מורה לו לדבר על תורה ומצוות עם האישים עימם הוא נפגש - גם הנכרים, ולבאר להם את הדברים על פי תורת החסידות: "יהי

רצון אשר גם זה ישמש צינור להשפעה על מבקריו להחדיר בהם 'מהרוח אשר עליך' זו תורת החסידות, אשר ישנו בה השייך לא רק לבני ישראל אלא גם לאומות העולם, שהרי גם שבע מצוות בני נח מפורשים ומבוארים בתורת החסידות באור חדש תמיר בהיר וזריק שביבין לכל סטר".

כלומר, אפשר ואף רצוי ללמד את הנכרים את שבע המצוות שלהם כפי שהם מוארים באור הפנימיות והחסידות, שכפי הנראה אין זה נחוץ לשם ידיעת ה"הלכות פסוקות זה אסור וזה מותר" כלשון הבן-יהודע. ומשמע שהרבי סבר למעשה כדעת הרמב"ם וסיעתו וכנ"ל.

.

ז. מכיון שעסקנו בביאור דברי הגמרא "שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול", כדאי לצטט מה שביאר הרבי בהתוועדות י"ב תמוז תשכ"ד (תורת מנחם ח"מ עמ' 232 ואילך) בביאור הדברים על דרך הפנימיות:

"כללות ענין הכהונה - אינו נעשה על ידי יגיעת וטרחת האדם (ואדרבה: 'כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו'), אלא ניתן מלמעלה, 'עבודת מתנה אתן את כהונתכם', מצד התולדה. ועד"ז בכהנים גופא, בנוגע לכהן גדול - הרי אינו נעשה כהן גדול על ידי עצמו אלא על ידי זה שממנים אותו על ידי בית דין של שבעים ואחד, ואז מושחין אותו בשמן המשחה וכו'.

ולעומת זאת, ענין הגירות - אינו אלא ביגיעת עצמו, ועל זה נאמר 'ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלימה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו', והרי תשלום משכורת הוא על ענין של עבודה ויגיעה.

ולכן טוען הגר 'שתשימני כהן גדול': בשלמא איש ישראל, יש לו ענינים שמקבל בירושה - 'מה טוב חלקנו, גורלנו, ירושתנו', ללא יגיעה כלל, כלשון רבינו הזקן בתניא: ירושה שנפלה לו הון עתק שלא עמל בו; אבל גר, שכל מה שיש לו אינו אלא מה שהתייגע בעצמו - רצונו להשיג על ידי עבודתו ויגיעתו

גם ענינים כאלו שאיש ישראל אינו יכול להגיע אליהם על ידי יגיעתו, כי אם באופן שנותנים לו מלמעלה 'עבדת מתנה אתן את כהונתכם'.

ולכן ביקש שתשימני כהן גדול, ולא מלך - כי, אף שגם ענין המלכות אינו בא מעצמו אלא על ידי העם שממליכים אותו, מ"מ בנוגע לענין המלכות - כל ישראל ראויים למלכות, כך, שבמובן מסוים יש אצלו ענין המלכות מן המוכן; משא"כ כהן גדול, שעליו נאמר 'ויבדל גו' להקדישו קדש קדשים'.

ואכן על זה אמרו רז"ל 'אפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה (בשבע מצוות דידיהו) הרי הוא ככהן גדול', ועל דרך מעלת בעל תשובה, שעבודתו היא בחילא יתיר, שלכן ביכלתו להגיע למעלה יותר ממדרגת צדיק גמור". עכ"ל.

הערת המערכת: בענין גדר לימוד תורה של גויים, עיי' לקו"ש חי"ד פרשת עקב שיחה ב, אות ג. דגויים שייכים ללימוד תורה (המותר להם), לא רק מצד הכשר מצווה לידיעת הלכות הצריכות להם (- שבע מצוות ב"נ), אלא גם ללימוד תורה כפי שיש מעלה בלימוד התורה עצמו (שהוא ככהן גדול) שאין בקיום המצוות, וכן מוכרח מדברי התוס' (בב"ק לח, א. וע"ז ג, א. ד"ה הרי הוא ככה"ג).

יאבדו והגויים חרוב יחרבו". לפי דברים אלו יוצא חידוש מעניין: לא רק אלו שעברו על איסורי התורה או הציקו לעם ישראל יאבדו, אלא גם כל אומה שלא תשרת את עם ישראל, תיענש בעונש אבדון!

והדבר תמוה: ידוע שגוי העובר על אחת ממצוות בני נח, חייב מיתה. מובן גם, שגויים שמתנכלים לעם ישראל ראויים לעונש; אך גוי שכל חטאו מתבטא בכך שאינו מסייע לעם ישראל - מדוע ראוי הוא שיאבד מן העולם? האם יש מצווה על בני נח לשרת את עם ישראל, שבגללה אם הם אינם עושים כן - יאבדו?

מבאר הרבי מלך המשיח: עם-ישראל הוא מטרת כל הבריאה, וכדברי רש"י בתחילת ספר בראשית (א, א): "בשביל ישראל שנקראו ראשית". כל העולם כולו נברא בשביל עם ישראל, אלא שלעיתים אמת זו אינה גלויה; לעתיד לבוא תגלה האמת בעולם, ואז אכן יחושו כולם שכל קיומם הוא בשביל עם ישראל.

וכיוון שכך, גויים אלו שלא ימלאו את תפקידם ויסרבו לשרת את עם ישראל, תאבד מציאותם מאליה. לא תידרש פעולה מיוחדת להשמדתם, אלא באופן טבעי הם לא יהיו קיימים. שכן כל קיומם נועד כדי שיייעו לעם ישראל, ואם הם אינם עושים כן - אין להם כל זכות קיום, ולכן הם "יאבדו".

מקורות: סנהדרין נח, ב. משנה וברייתא בסוף מסכת קידושין. רמב"ן עה"ת וישלח לד, יג. תנא דבי אליהו רבה פרשה כ"ב. ילקוט שמעוני ישעיה רמז שצז. רמב"ם הלכות מלכים סוף פרק ט. לקוטי שיחות ח"ה [המתורגם] עמ' 159 ואילך, חכ"ד שיחה א לפרשת תבוא.

דין הגויים שסייעו לישראל

ב. בעוד שהגויים שהרעו לעם ישראל או לא סייעו לו, נאמר עליהם "כי כל הגוי וכל הממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו" (ישעיה ס, יב), וכפי שנתבאר באריכות בגליון הקודם. הרי שאומות העולם שלא חטאו ואלו שסייעו לעם ישראל, לאלו יש חלק לעולם הבא, והם אף יזכו להגיע למדרגות נעלות ביותר בגאולה השלימה.

מה יקרה עם הגויים בזמן הגאולה

הרב מנחם כהן הכהן שליט"א
רב קהילת בית מנחם - חב"ד באר שבע

א. מה יהיה גורל הגויים בזמן הגאולה? האם הם יאבדו או לא? התשובה לשאלה זו תלויה, ראשית כל, בהבחנה בין שני סוגי אומות העולם. אלו שהציקו לעם ישראל, ואלו שעזרו להם.

וכך נאמר בספר 'תנא דבי אליהו רבה': "פעם אחת הייתי עובר ממקום למקום. מצאני זקן אחד ואמר לי: "וכי יש עובדי כוכבים ומזלות לימות המשיח?" אמרתי לו, בני, כל הגויים וכל הממלכות שעינו את ישראל ולחצו את ישראל, באים ורואים בשמחתם של ישראל ויצטערו ויכעסו בלבכם, ואחר כך הולכים לעפרם, ושוב אינם חוזרים לעולם. שנאמר "רשע יראה וכעס" (תהלים קיב, י). - וכל הגויים וכל הממלכות אשר לא עינו את ישראל ולא לחצו אותם, יהיו רואים בשמחתם של ישראל ויהיו איכרים וכורמים לישראל, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם, ובני נכר איכריכם וכורמיכם".

אם כן אלו שהציקו לעם ישראל יאבדו, אך לפני כן הם ייענשו על מעשיהם ויתביישו מגדולתם של ישראל. יתירה מזו: בני ישראל עצמם ידונו אותם. וכך מתאר ה'ילקוט שמעוני': "לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא יושב, והמלאכים נותנים כסאות לגדולי ישראל, והם יושבים ודנים לעובדי אלילים ביחד עם הקב"ה. וכן הוא אומר 'ה' במשפט יבוא עם זקני עמו'. ומי הם? - אלו כסאות בית דוד וזקני ישראל, שנאמר 'כי שמה ישבו כסאות למשפט, כסאות לבית דוד' (תהלים קכב, ה). באותה שעה נעשה הקב"ה גבוה בעולמו, שנאמר 'ויגבה ה' צבאות במשפט והא-ל הקדוש נקדש בצדקה', ואין עובדי אלילים יכולים לפתוח את פיהם".

עוד נאמר בספר ישעיה (ס, יב): "כי כל הגוי וכל הממלכה אשר לא יעבדוך,

וכך אומר הנביא צפניה (ג, ט) "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה, לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד". ובמדרש נאמר על כך: "אמר הקב"ה, בעולם הזה על ידי יצר הרע חלקו בריותי ונחלקו לשבעים לשון. אבל לעולם הבא יהיו כולם כתף אחד לקרוא בשמי ולעבוד אותי. וישראל יהיו עובדים אותו בשמחה. שנאמר: "עבדו את ה' בשמחה" (תהלים ק, ב). אבל אומות העולם יהיו עובדים אותו ברעדה. שנאמר: עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה" (תהלים ב, יא)".

הרבי מלך המשיח מוסיף ומחדש שבזמן הגאולה גם אומות העולם ילמדו תורה! וההוכחה לכך היא מדברי הרמב"ם: "לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה'", שכוונתו ברורה - לא רק בני ישראל אלא גם כל העמים יעסקו ב"לדעת את ה'".

ואף שנכרי שלמד תורה חייב מיתה - הרי זה רק בלימוד תורת המצוות של ישראל, אבל בלימוד שבע מצוות שלהם, הרי אדרבה - אמרו חכמינו ז"ל "שאפילו נכרי ועוסק בתורה הוא ככהן גדול". ואם כן מותר לנכרי גם היום ללמוד דיני שבע מצוות בני נח ואף להתפלפל בדינים אלו ובכל מה שקשור לדינים אלו, אף שרוב גופי תורה נכללים בהם. ואם כן אין זה חידוש דין שיתחדש בגאולה, רק שבגאולה הדבר יתבצע בפועל ויהיה זה "עסק כל העולם".

עוד מוסיף הרבי, שכל זה יהיה על ידי מלך המשיח, שהוא "ילמד כל העם ויורה דרך ה' ויבואו כל הגויים לשומעו וכו'".

בנוסף לכך אומות העולם יכבדו את ישראל ויתנו להם מתנות, וכפי שנאמר ב"תנא דבי אליהו": "כל האומות הנשארים בארץ לימות בן דוד, יהיו הולכים לבתיהם, ומביאים בר ולחם ומזון לבתיהם של ישראל ומעשרים את ישראל עושר גדול".

בענין זה אומר הרבי כי כבר היום צריכה להיות (וישנה) הנהגה כזו: "יהודי צריך לעבוד את ה' באופן כזה שגם גויים מכירים את מעלתו, ועד שמברכים

אותו. וזהו גם מהטעמים על זה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר [הרי"צ], שאדמו"ר המהר"ש היה נוסע בכל יום מימות החול לטייל, ופעם (מצד סיבה) נסע בדרך אחרת, וכל האנשים מעמי הארץ שהיו שם, כשראו אותו כרעו והשתחוו לפניו. שהטעם על זה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר מאורע זה וציווה לפרסמו, הוא בכדי להוסיף כוח על זה לכל אחד ואחד מישראל".

מקורות: תנחומא נח יט. רמב"ם הלכות תשובה פרק ט' הלכה ב'. רמב"ם הלכות מלכים פרק ח' הלכה י"א, פ"י ה"ט, ופ"ב ה"ה. סנהדרין נט, א ובמאירי שם. ליקוטי שיחות חלק כ"ג חג השבועות הערה 84. ליקוטי שיחות חכ"ז עמ' 246 ואילך והערה 84 בארוכה. תנא דבי אליהו רבה כ. קונטרס סוכות תש"נ ס"ה. לקו"ש ויגש תנש"א.

טעימה מהגאולה

ג. מקודם דובר אודות גורל הגויים שיהיה לעתיד לבוא, וכן אודות ההבדל הגדול שישנו בין אלו שזכו לסייע לעם ישראל, לבין אלו שלא. אמנם מן המקורות נראה לכאורה, שיהיה אז הרס וחורבן גדול בין כל הגויים.

וכך נאמר בנבואת זכריה (יג, ח): "והיה בכל הארץ, נאום ה', פי שנים בה יכרתו יגועו, והשלישית יותר בה". כלומר, שני שלישים יוכחדו מן העולם, ויישאר רק שלישי. במדרש, מפורש פסוק זה: ומה הן השלישית? אלו ישראל, שרק הם יישארו.

והדבר תמוה, הרי נאמר: "טוב ה' לכל, ורחמי על כל מעשיו" (תהלים קמה, ט), והדבר פשוט, שהשמדת האומות אינה פעולה של חסד ורחמים! מה גם, שהדבר סותר כמובן לכל ייעודי הגאולה בהם נאמר שיישארו גויים ויעזרו לישראל וכו'.

מסביר הרבי מלך המשיח שאין הכוונה שהאומות יאבדו ממש, אלא שהם יתבטלו ממציאותם כתוצאה מגילוי כבוד ה'. כל הבריאה, כולל אומות העולם, היא מציאות שנתהוותה על ידי הקב"ה מאין ליש בעשרה מאמרות. אבל על ישראל נאמר "ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד".

המשיח" מהרה יתגלה ויגאלנו, תיכף ומיד ממש!

מקורות: ברכות לה, ב. במדבר רבה פרשה טו, יד. מדרש תהלים ב, א. רמב"ם הלכות מלכים ספ"א. לקוטי שיחות חלק כ"ג שיחה ב לפרשת בלק עמ' 172 ואילך. שיחות ש"פ בראשית, ש"פ 9 אחו"ק, ש"פ בלק תנש"א.

ולכן לעתיד לבוא כשיתגלה "ה' אחד" בעולם בשלימות, יורגש בכל הבריאה כולה, כולל אומות העולם, איך שללא הקב"ה אין בהם שום מציאות אמיתית, וזה הכוונה בפסוק "יכרתו יגעו", שמציאותם תיהרס (אך בישראל יתגלה שמציאותם היא אחת עם הקב"ה).

כידוע, האומות יכירו ויקירו את מעלת בני ישראל בגאולה ויעזרו ככל שיתבקשו. אולם, כבר עכשיו כשאנו הולכים ומתקרבים לזמן הגאולה, אנו "טועמים" ממה שיהיה כשתבוא הגאולה.

ואכן, אנו רואים בפועל כיצד בזמננו ישנם גויים רבים שרוחשים כבוד לעם-ישראל, ושמחים לסייע לקיום המצוות - תופעה שהיתה בעבר נדירה מאד. הרבי מביא כדוגמא מוחשית את התפוררות הקומוניזם והסיוע שמגישה המדינה - שבעבר לחמה נגד כל עניין יהודי - לעלייתם של יהודים לארץ-הקודש, וכן את עזרת ארצות-הברית ליהודים ובכלל.

עם זאת, יש מאומות העולם שנלחמות בישראל גם בימים אלו. ובייחוד בעניינה של שלמות ארץ הקודש, ובלשון הרבי:

"בימים אלה התאספו אומות העולם (שבעים אומות) באופן ד'רגשו גויים ולאומים יהגו' (תהלים ב, א), לטעון לישראל לסטים אתם, לא רק בנוגע לעזה או שומרון, אלא גם (ולכל לראש) בנוגע ליהודה כולל ירושלים, עיר הבירה של ארץ ישראל, 'קריית חנה דוד' (ישעיה כט, א) - בה בשעה שהכל יודעים את התשובה לטענה זו המפורשת בהתחלת פירוש רש"י על התורה, 'כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו - ונתנה לנו'".

כיצד מתיישבים הדברים זה עם זה? ובכן, ידוע הכלל שדווקא כאשר מתגבר צד הקדושה, הולך החושך וגובר. ולכן, מאחר שחלה התגברות בצד החיובי, כהכנה לגאולה - הרי גם "הצד השני" צד הקליפה, מתאמץ בכל כוחו.

אבל לאמיתו של דבר, גם זה מסימני הגאולה, וכדברי רש"י על הפסוק האמור, "רגשו גויים ולאומים יהגו" - "רבותינו דרשו את העניין על מלך

יב), שמונה להם כאיסור (כאחת משלושים מצוות²⁷ דב"נ את) הריגת עצמו (מכלל שפיכות דמים).

ב. ובגמרא חולין (צז ע"א) "והאמר רבה בר רב חנה, עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו . . . רבין בר רב אדא אמר, כילכית [שקץ דגים קטנים. רש"י] באילפס הוה [של בשר. שם], ואתו שיילוה לרבי יוחנן, ואמר להו, ליטעמיה קפילא ארמאה [נחתום עובד כוכבים. שם]." ומשמע מהוראת ר' יוחנן ד"ליטעמיה קפילא ארמאה" דאין מניעה להטעים למצוות התורה - "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה (לא בגדר של חיוב, שאז הוי בגדר ד"לחדש דת", כי אם) כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה" (מלבד לימוד התורה ושבת, מכיון שבמצוות אלו ישנו ענין מיוחד המדגיש את שייכותן הבלעדית לישראל, שהן מאורסות לישראל, ולכן העושה אותן "נראה כמי שהוא מבני עמנו").

ובתורת מנחם התוועדויות תשמ"ו ח"ד עמ' 254, מבואר בפרטות:

[בנושא] הבדלה שבין ישראל לעמים בענייני התורה: למרות הבדלה זו - הרי בנוגע לענייני התורה שהם בגדר "לשבת יצרה" [ציווי שהי' עוד לפני מ"ת, לפני שהיתה ההבדלה בין ישראל לעמים בשלימותה, ואולי אפילו לפני התחלת ההבדלה], מובן ששייכים הם גם לבני נח, אם כי לא נתפרשו (בגלוי עכ"פ) בחלק התורה שבו מדובר אודות שבע מצוות בני נח. והבירור וההוכחה בזה - אם העניין מובן ומוכרח עפ"י שכל אנושי, כלומר גם בשכלו של בן נח... שאז מהוה הדבר סימן שעניין זה שייך גם לבני נח, ועאכו"כ - כשעניין זה הוא בכלל "לשבת יצרה". דוגמא לדבר - בקשר ובשייכות לעניין המיתה - בהלכות אבלות: כותב הרמב"ם: "כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים ררי זה אכזרי", ולאידך גיסא - "אל יתקשה אדם על מתו יתר מדאי... שזהו מנהגו של עולם, והמי צער [עצמו יותר] על מנהגו של עולם הרי זה טיפש, אלא כיצד יעשה, שלשה לבכי, שבעה להספד, שלושים יום לתספורת כו", עד לעניינים שבהם נוהגים אבלות י"ב חודש, משא"כ לאח"ז - הטביע הקב"ה ש"משתכח (המת) מן הלב".

מבואר יוצא ש"כל העניינים ששכל האנושי מחייבם . . . גם בני נח מוכרחים לקיימם", "אם העניין מובן ומוכרח עפ"י שכל אנושי, כלומר גם בשכלו של בן נח... שאז מהוה הדבר סימן שעניין זה שייך גם לבני נח, ועאכו"כ - כשעניין זה הוא בכלל לשבת יצרה". ויותר מכך ש"אפילו בנוגע למצוות התורה . . . [אם עושה] כדי לקבל שכר אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, מלבד לימוד התורה ושבת".

(27) עיי' חולין צב ע"א, וירושלמי ע"ז פ"ב ה"א. אנציקלופדי' תלמודית כרך ג, ערך בני נח עמ' שג, ובציונים 53 ואילך. ובנספח לערך זה. וראה גם בקובץ וקרקר כל בני שת (בהוצאת מטה שבע מצוות לשבעים אומות. י"א ניסן תשע"ד).

סכנת דגים ובשר יחד לבני נח

הרב לוי יצחק ביסברג
מטה שבע מצוות לשבעים אומות - המחלקה התורנית
ומחבר ספרים בהלכה

א. בגמ' פסחים (עו ע"ב) "ההיא ביניתא [דג. רש"י] דאיטווא בהדי בישרא [בתנור אחד. שם], אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותחא. מר בר רב אשי אמר: אפילו במילחא נמי אסורה, משום דקשיא לריחא ולדבר אחר [צרת²⁵ שם]. וכן נפסק להלכה בשו"ע (יו"ד סקט"ז ס"ב) "צריך ליהרר שלא לאכול בשר ודג ביחד, מפני שקשה לצרעת". ועיי"ש ובס"ג, ובאו"ח סקע"ג ס"ב, פרטי הדינים והשיטות שבדין זה (בישול וצליי' יחד או זל"ז, נטילת ידיים, הדחה וקינוח ביניהם).

ויש לעיי' אם על בן נח להיזהר מסכנת דגים כישראל (ובאיזה גדר חיוב הוא). ואולי תלוי באם חייבים לשמור על חייהם (דאכילת דגים ובשר יחד בכלל איסורי סכנה הוא). והנראה לומר שבהחלט מחוייבים לשמור על חייהם, שהרי "לשבת יצרה"²⁶. וראה עוד בפירוש עה"ת לר"ש בן חפני (בראשית לד

25) אך ראה בט"ז לשו"ע הנסמן לקמן ס"ק ג שכתב "ופי' רש"ל פ' ג"ה ס" ט"ו אליבא דהרמב"ם דשם מיירי שצלו דג עם בשר ממש ע"כ אסרו משום סכנת נפשות אבל לא כפרש"י דמיירי בתנור א' דבזה אין סכנה". ועיי"ש מה שכתב בדעת רש"י. ואכ"מ.

(26) דכל מה שמבינים ע"פ שכל אנושי שהוא בכלל הנהגת דלשבת יצרה, חייבים לקיים אפי' אם לא פורש בתושב"כ או שבע"פ. ראה תו"מ התוועדויות תשמ"ז ח"ג עמ' 428 ואילך:

ומזה מובן גם בנוגע לכל העניינים ששכל האנושי מחייבם - שגם בני נח מוכרחים לקיימם, אף שלא נצטוו עליהם... ונמצא, שבחיובים דבני נח ישנם ב' סוגים: א) מצוות שנצטוו בני נח, שקיומן צ"ל "מפני שצוה בהן הקב"ה כו", ולא "מפני הכרע הדעת", ב) חיובים "מפני הכרע הדעת" - ששכל האנושי מחייב להתנהג באופן המתאים לישובו של עולם, אף שאינם בגדר מצוה.

ובהמשך השיחה בעמ' 434, מוסיף הרבי גדר נוסף:

ותירדה מזה - לא רק בנדרי איסור, ששכל האנושי מחייב לשמור מוצא שפתיו, אלא אפילו בנוגע

הגוי דגים ובשר.

וכמה עיונים בזה: שמא שקץ דג שאני מדג כשר (שי"ל שדג כשר הוא זה שקשה לדבר אחר, ולא דגים אחרים. ואף אם תאמר שאין חילוק בניהם²⁸, שמא שקץ הדג שאני מדגים בכלל).

ושמא דלהטעים גוי שאני משיטעום הוא מעצמו, וראה בהערה²⁹. [וראה בשו"ת משנה הלכות ח"ה סי' צ, אם בני נח נאסרו על בשר עוף ודגים].

ושמא עובד כוכבים שאני מנכרי דאף שסכנה לו הרי עובד כוכבים הוא ואדרבה וכו', ואין מיילדים (בשבת). מאידך הגירסא "עובד כוכבים" [וכן "כותי"] אינה חתומה לנו מהר סיני, דכמה גזירות וצנזורה עברו על הש"ס וספרי ישראל, היל"ת. ויתכן והי' כתוב שם כמו בהרבה מקומות בש"ס בכגון דא "נכרי" או "גוי".

ג. וע"פ מש"כ לעיל (דגוי חייב לקיים כל המובן בשכל אנושי שהוא בכלל לשבת יצרה), יש לעיי' אם בזמנינו חייבים בני נח לישמר מכל מה שישראל נשמרים מטעם סכנה שאינו מוסכם או אינו ידוע על חכמי הרפואה והמדע של ימינו. ובסגנון אחר, האם בחיוב שלהם לשמור על נפשם ("לשבת יצרה"), הוא דווקא לפי ההבנה שלהם או (להבדיל) שהוא (גם) ע"פ האמונה שלנו לדברי חז"ל. והנראה שזה תלוי בשאלה יסודית יותר: האם חייבים להתנהג בחיובם הכללי הנ"ל ד"לשבת יצרה" - דווקא ע"פ הבנת חז"ל ו(ב)התורה או (להבדיל) ע"פ שכלם שלהם.

ובנידון דידן ג"כ צ"ע, בפרט כשכל הדין כולו אינו מוסכם לגמרי בזמה"ז. וז"ל המג"א (סקע"ג סק"א) "ואפשר בזמן הזה אין סכנה כ"כ [דדגים ובשר]

(28) עיי' בית מאיר יו"ד ריש סי' קז, שמדייק מרש"י שדג טמא שווה בטעמו לדג טהור. וראה גם בהג' רע"א. ויש שחלקו על מסקנה זו, זרע אברהם סוגי' דטעם כעיקר אות ד. ולהעיר מרבינו גרשום שכתב "דג טמא שבישלו עם דגים טהורים". ומשמע שפירש אילפס של דגים טהורים דלא כרש"י. וכן העירו באוצרות ירושלים חל' ק"ב ס"ז ס"ב.

(29) וזה יהי' קשה לאומר דאסור להכשיל גוי באיסורים שלו, ולכן צ"ע על חילוק זה.

דחזינן כמה דברים המוזכרים בגמ' שהם סכנה לרוח רעה ושאר דברים והאידנא אינו מזיק דנשתנו הטבעיות וגם הכל לפי טבע הארצות".

ד. ולהעיר במילי דחוכמתא שבזוהר (ח"ג רכ סוע"א ואילך) "אמר רבי אבא אדכרנא מלה חדא דשמענא מבוצינא קדישא דשמע משמיה דרבי אליעזר, יומא חד אתא לקמיה חד חכים גוי א"ל סבא סבא תלת בעיין בעינא למתבע מנך . . ותו דאתון לא אכלי נבלה וטרפה בגין דתהוון בריאין וגופא דלכון להוי בבריאותא, אנן אכלינן כל מה דבעינן ואנן תקיפין בחילא בבריאותא וכל שיפון דילן בקיומיהו, ואתון דלא אכלין חלשין כלכו במרעין בישין ובתבירו יתיר מכל שאר עמין [א"ל ר' אליעזר לאותו גוי] סבא סבא לא תימא לי מדי דלא אשמעינך ולא אקבל מנך, זקיף עינוי ר' אליעזר ואשגח ביה ואתעביד תלא דגרמי".

ועיי"ש התשובה לשאלה זו מאליהו הנביא "שאלתא אחרא דישראל לא אכלי נבלות וטרפות וטנופא ולכלוכא דשקצים ורמשים כשאר עמין הכי הוא דהא לבא דאיהו רכיך וחלש ומלכא וקיומא דכל שאר שיפין לא נטיל למזוניה אלא ברירו וצחותא דכל דמא ומזוניה נקי וברירא ואיהו רכיך וחלש מכלא ושאר פסולת אנח לכל שיפין וכל שאר שיפין לא משגחין בהאי אלא כל פסולת וביש דכלא נטלין ואינן בתקיפו כמה דאתחזי לון, ועל דא בכל שאר שיפין אית אבעבועין שאת או ספחת סגירו דצרעת, ללבא, לאו מכל הני כלום, אלא איהו נקי ברירא מכלא לית ביה מומא כלל, כך קודשא בריך הוא נטיל ליה לישראל דאיהו נקי וברירו דלית ביה מומא על דא כתיב (שיר השירים ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך, אתא רבי יוסי נשיק ידוי אמר אילו לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיי".

ואולי יש ללמוד מזה שאין איסורי סכנה לגויים כפי שהוא לנו. וד"ל.

[ה. ולסיים במדרש פליאה הנמצא בקהלת רבה פ"א (הבוא בציוני מהר"ן על הרמב"ם להל' מלכים ומלחמותיהם פ"י) "רבנן אמרין לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא

ויטול שכרו, והרבה מאומות העולם שלא אכלו בשר חזיר מימיהם והם באים ליטול שכרן" עיי' בהערה המשך המדרש³⁰.

ובציוני מוהר"ן שם, הביא מדרש זה כמקור לדברי הרמב"ם שכן נח רשאי לקיים כל מצוות ישראל בשביל לקבל שכר, וכ"כ בס' מצוות השם (למהר"י שטייף ח"ג). ועפ"ז אולי דבר חיובי יש באי אכילת שקצים (או שאר דברים האסורים ע"פ התורה) לבני נח. ואכמ"ל].

קיצור: חייב בן נח לשמור על גופו מסכנה. וצ"ע בדין דגים ובשר יחד אם חייבים לישמר מזה באם אינו מוכן לחכמי הרפואה שלהם את הסכנה שבדבר (וגוי חייב לקיים מה שמוכן בשכל אנושי שהוא בכלל לשבת יצרה), או שמא אין להם סכנה במאכל האסור לישראל.

(30) ושם "באותה שעה הקדוש ברוך הוא אומר נשתכרו אלו שני עולמות לא דיין שאכלו עולמן אלא הם מבקשין לאכול עולמן של בני. עוד, באותה שעה הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז פעם שנייה ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר נבלות וטרפות שקצים ורמשים אם לא אכל משלו אכל משל חבירו הוי למה נקרא שמו חזיר שעתידי להחזיר הגדולה והמלכות לבעליה".

שמירת טהרת המשפחה לבני נח

בני נח רבים, אשר בעת עזיבת דעותיהם הכוזבות ובאים ללמוד לדעת ולקיים את ז' מצוות ה' ותולדותיהם, מתעוררים ברוח "קדושה" ומחפשים לבטא זאת (גם) ע"י שמירת דיני טהרת המשפחה - אי קיום יחסי אישות בעת וסת. כשחלקן אף מבקשות לטבול במקוה.

כמה משלוחי אדונינו ורבני אנ"ש ברחבי תבל נשאלים תדירות בשאלות זו ע"י גויים. וזה אשר אנו נצרכים לברר כעת בעזרת הנותן לאדם חב"ד.

דם נדה וזיבת עכו"ם טמא מדרבנן

א. ראשית ויסוד הבירור הוא בעצם החיוב - אם אומה"ע נאסרו לבוא על הנדה. וגלוי לכל מביט בגמ' סנהדרין³¹ בהלכות ז' ב"נ, שלא הוזכר זכר לאיסור. וגם מונה שלושים המצוות שנצטוו בהם ב"נ³², לא מנו איסור זה בכללם (עיי' גמ' חולין צב ע"א, שדרשו עה"פ "ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף. . . עולא אמר, אלו שלשים מצות שקבלו עליהם בני נח, ואין מקיימין אלא שלשה: אחת שאין כותבין כתובה לזכרים. ואחת, שאין שוקלין בשר המת במקולין. ואחת, שמכבדין את התורה").

ב. ובנדה (לד ע"א) שנו "דם עובדת כוכבים. . . ב"ש מטהרים, ובית הלל אומרים, כרוקה וכמימי רגליה". וכרוקה וכמי רגלי', היינו ש(לב"ה) דמה מטמא ישראל, דווקא כשהוא לח, אבל לא כשהוא יבש. וכמבואר בגמ' ופוסקים בהמשך שם.

ובגמ' "ולית להו לב"ש, "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי יהיה

(31) נו, ואילך.

(32) ראה אנצ' תלמודית כרך ג' בנספח לערך בן נח, עמ' שצג ואילך.

זב" - בני ישראל מטמאין בזיבה, ואין העובדי כוכבים מטמאין בזיבה, אבל גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהם". ופרש"י טעם גזירתם "משום שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור". וכ"כ הרע"ב ותוס' יו"ט משמו. וכ"פ הרמב"ם (עיי' לשונו בהערה³³), דדם עכו"ם טהור מהתורה וטמא מדרבנן, ודווקא כשהוא לח.

ומבואר יוצא שהגויים לא נזהרו על דם נדות מהתורה, אך חז"ל קבעו וגזרו טומאה בדם נדה וזיבה שלהם.

חקירה, אם מטמאים מדרבנן לישראל בלבד או גם שאר גויים

ג. ויש לחקור בגדר טומאתם דרבנן, אם היא רק כנגד ישראל (שנטמא בדמם וזיבתם וכו'), או שמא גם כל גוי יטמא בהם. וליתר ביאור השאלה,

33) פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב ה"י "העכו"ם, אין מטמאין לא בזיבה ולא בנדות ולא בלידות דין תורה, שנאמר "דברו אל בני ישראל ואמרתם אליהם איש איש כי יהיה זב", בני ישראל מטמאין בזיבה ולא העכו"ם. וחכמים גזרו על כל העכו"ם שיטמאו כזבים לכל דבריהן זכרים ונקבות, והוא שיהיה הזכר בן תשע שנים ויום אחד ולמעלה והנקבה בת שלש שנים ויום אחד ומעלה, אבל הקטנים למטה מזמן זה לא גזרו עליהן טומאה, שעיקר הגזירה היא כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצל העכו"ם במשכב זכור, ופחות מזמן זה אין ביאתן ביאה. בעת שגזרו עליהן לא גזרו על שכבת זרע שלהן אלא שכבת זרעו של עכו"ם טהורה כדין תורה, ומפני מה לא גזרו עליה טומאה, כדי להודיע שטומאתן מד"ס שהרי הכל יודעין שאילו היו זבין דין תורה היתה שכבת זרעם אב הטומאה כשכבת זרע הזב, ומאחר שידעין בטומאתן שהיתה מד"ס לא יבואו לשרוף עליה תרומה וקדשים, נמצאת למד שזובו של עכו"ם, ודם נדה או דם זיבה ולידה של בת עכו"ם, ובת עכו"ם ועכו"ם עצמן אף על פי שהם נקיים מן התורה מדם הזב, ורוק העכו"ם ומימי רגליהן ומשכבן ומרכבן, ובוכל עכו"ם כל אחד מאלו אב טומאה מד"ס לפיכך אין חייבין עליהן על ביאת מקדש וקדשיו ואין שורפין עליהן את התרומה, וכולן מטמאין אדם וכלים במגע ומטמאין אדם במשא כזב לכל דבר, אלא שהטומאה מדבריהן כמו שביארנו, ודם הנכרית כרוקה וכמימי רגליה מטמא לח ואינו מטמא יבש".

והשווה לפירוש המשנה שלו שם (פ"ד מ"ג) "כבר בארנו בהקדמת סדר זה שאין הגויים מטמאין בשום אופן מאופני הטומאה מן התורה, ומדרבנן גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהן, והרי הם זבים מדרבנן. בית שמאי מטהרין דם הנכרית כדין תורה ועושין את הגזרה ברוקה ומימי רגליה שהוא מצוי תמיד, ועשו כן כדי לפרסם שטומאתה מדרבנן ולפיכך דמה טהור. ובית הלל אומרין אם עשינו דמה כלומר דם נדתה כרוקה ומימי רגליה יודע שהכל מדרבנן".

האם מה שגזרו עליהם חז"ל טומאת זיבתם הוא גם כלפי עצמם ובניהם (ולא פליג רבנן בגזירתם [ואולי דבר זה תלוי בחקירה אחרת, אם הגויים בכלל גזירות חז"ל]) או שמא הוא רק לנו ישראל עם קודשו המוזהרים על הטומאה.

ולכאורה, אם נלך אחר טעם הגזירה שכתבו רש"י והרמב"ם ועוד ("שלא יהי' תינוק ישראל רגיל אצל העכו"ם במשכב זכור"), נראה שדווקא ישראל נטמא מהם, אך לא שאר הגויים. ועצ"ע.

איפרא הורמיז שמרה עצמה מנדות והפוסקים שיבחו הנהגה זו

ד. על אף הנ"ל (שלא הוזהרו בני נח על הנדה), מצינו לפוסקים בגמ' נדה (כ ע"ב), ששיבחו לגוי' (ולא סתם גוי', אלא אשת ואם ממלכי פרס) ששמרה עצמה מנדות.

[וכך הווה המעשה שם "איפרא הורמיז אמיה דשבור מלכא [גוייה שהיתה אמו של מלך פרס בזמן רבא או רבה³⁴], שדרה דמא לקמיה דרבא, הוה יתיב רב עובדיה קמיה, ארחיה אמר לה, האי דם חימוד הוא. אמרה ליה לבריה [לבנה מלך פרס], תא חזי כמה חכימי יהודאי. א"ל, דלמא כסומא בארובה³⁵, הדר שדרה ליה שתין מיני דמא³⁶, וכולהו אמרינהו. ההוא בתרא דם כנים

34) קרובה ליהודיים והזהירה בנה מלך פרס - שלא לצערם (ראה תענית כד ע"ב). וראה תוס' שגרס רבה ולא רבא. ודע שרבא נפטר בשנת ד' פ' (320 למנינם), ורבא נפטר בשנת ד' קי"א (351 למנינם). ומזה תלמד זמן המעשה מתי הי' לערך.

35) פירוש: שרק במקרה עלה בידו.

36) בערוך פירש שלא היו שישים סוגי דם נדה אלא שישים סוגי דם מחיות ובהמות, ולפ"ז מבואר מה ששלחה לו דם כינים, ובוה מיישב קושית התוס' שם, דלעיל מיני' משמע שרבא לא הי' בקי במראות הדמים, אלא שרבא ידע בסוגי דם חיות ובהמות אבל לא בסוגי דם נדה. אך הרשב"א פירש שר' עובדי' שהי' אורח שם, הוא זה שהי' בקי בדמים ואמר לרבא מה הי' כל דם. אך הרא"ש כתב לגרוס כותוס'. ובענין זה יש להביא הא דאיתא בבא מציעא (פד ע"א) אצל ר"א ברבי שמעון, ד"איתו לקמי' שתין מיני' דמא (פירש"י: שהראו לו הנשים לראות אם דם נדה הוא אם דם טהור, דקיי"ל חמשה דמים הן טמאין באשה, ושאר מראות דמים טהורין). טהרינהו, הוה קא מרגני רבנן, ואמרי סלקא דעתך לית בהו חד ספק, אמר להו אם כמותי, יהו כולם זכרים, ואם לא, תהא נקבה אחת ביניהם, היו כולם זכרים, ואסיקו להו "ר' אלעזר" על שמיה".

הוה, ולא ידע, אסתיע מילתא ושדר לה סריקותא דמקטלא כלמי³⁷. אמרה, יהודאי, בתווי דלבא יתביתו³⁸].

וכתב רש"י (ד"ה איפרא הורמיז) בביאור מהותה של אותה "איפרא הורמיז" - "נכרית היתה וכן שמה, ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף קרבנות היתה שולחת". ואף בחכמת שלמה שם, שהשמיט מרש"י "נכרית היתה" וגרס בזה"ל: "וכך שמה ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף קרבנות היתה שולחת כו'. כצ"ל". הנה ממ"ש שהיתה "קרובה להתגייר" משמע שאינו חולק ע"ז שלא הייתה יהודי. [וראה ודייק מגמ' תענית (כד ע"ב), שבהערה³⁸]. ופשוט הוא בכל ספרי הסיטורי' שלא היתה יהודי'. ואגב זה, יש להעיר דלא נמצא לשום פוסק או מפרש שחולק על רש"י בזה (שהיתה "משמרת עצמה מנדות").

[ובביאור מה ששלחה קרבנות לרבא או רבה, והרי כבר לא הי' בזמנם בית המקדש, עיי' דהברי בערוך שבהערה³⁹].

ומבואר שגוי' (ולא סתם גוי' אלא אשתו ואמו של מלך מפרס) שמרוב כוחם היו האיום המרכזי למושלים בכיפה דאז - הרומאים), ומעשי' והנהגותי' (התפרסמו וכו') ששמרה עצמה מנדות (או מנדות, היינו ששמרה עצמה מדם וטומאה מנדות אחרות). והנהגה זו שיבחה (חז"ל ו) הפוסקים. ואף שהיתו לה מעלות אחרות, שנהגה בכבוד כלפי היהודים, ואף השתדלה אצל בנה

37) מסרק הקוטל כנים. והבינה שכוונתו של רבא במשלוח הדורון הזה היתה לענות ברמז מהו הדם האחרון ששלחה לו לבדוקו.

38) שאמרה לבנה ד"לא ליהוי לך עסק דברים בהדי יהודאי, דכל מאן דבעיין ממרייהו, יהיב להו" [שלא יהי' לך עסק דברים אם היהודים, דכל מה שהם מבקשים מריבונם נתן הוא להם].

39) ז"ל הערוך ד"ה ברש"י ד"ה איפרא "לא קרבנות ממש קאמר שהרי בימי רבא או רבה לא נקרכו קרבנות אבל כוונת רש"י שהיתה שולחת דורונות לצדקה כדאמרינן בב"ב (י ב) ששלחה ד' מאה דינרי לקמי' דרבי אמי וקמי' דרבא וכן אמרינן שם (ח א) ששדרה ארנקא דינרי לקמי' ררב יוסף למצוה רבה שוב ראיתי בזבחים (קטז ב) שמייטי שם דקרבן ממש שלחה לרבא להק' ריבו ע"ש וא"כ פשוט דלזה כוון רש"י הכא ומכ"מ מה דנקט רש"י קרבנות לשון רבים ובמעשה דשם לא הוזכר רק דקרבן אחד שלחה אפשר דכוונתו גם על הדורונות שהוזכרו בב"ב".

המלך לטובתם כמה פעמים (כמבואר מהסיפור מנדה שם, שרצתה לספר חכמתם לבנה, ובתענית שם, שהזהירה בנה מלהריע להם), בכל אופן רש"י (וכל מן דשתיק ליה) מדגישים גם את הנהגה זו - דשומרת עצמה מנדות - כחלק מצדקותה ומעשי' הטובים (ויותר מזה, ששבח זה ששמרה עצמה מנדות - הוא השבח הראשון שמספרים עלי' בסדר השבחים).

ה. ויש לעיין במה ששמרה עצמה מנדות אף שלא הי' בעבור להתיר עצמה לביאת איש. דאם בנה הי' המלך, הרי שבעלה לא הי' בחיים כבר [וכך עלה אחר הבירור בספרי היסטורי', שאביו של שבור מלכא מת והוא עדיין עובר במעזי אמו, והוא מהמלכים הבודדים שהוכתרו ע"י הנחת כתר על בטן אמו - איפרא הורמיז], ואולי נישאת למלך או אדם חשוב אחר, אך עד כה לא מצאתי רמז לזה באף ספר. וא"כ שמרה עצמה מטומאת נדות אפילו שלא היתה נשואה לאדם. וכאמור שנהגה זו שיבחה חכמים והפוסקים.

ו. והעירני חכם אחד, דאיפרא הורמיז שהיתה "קרובה להתגייר" היינו כפשוטו, ולכן שמרה עצמה בטהרה ככל הבא להתגייר ששומר ומקיים כמה ממצוות ישראל בתחילת דרכו לגירות, ובזה מבואר גירסת החכמת שלמה שהשמיט "נכרית היתה", ומזה העירני לדחות שום לימוד לשאר בני נח משבח ששיבחה לאיפרא הורמיז.

אך יש להשיב ע"ז, דכאמור לא שמענו ולא מצאנו שנתגיירה, ורש"י לא כתב ש"רצתה להתגייר" או ש"ביקשה להתגייר", אלא שהיתה "קרובה" לזה, וזהו שהיתה "קרובה להתגייר", היינו שהעריצה וכיבדה במאד את היהודים וחכמתם כנ"ל "ואף קרבנות היתה שולחת" לחכמים, ורצונו לומר שהיתה "קרובה" בהתנהגותה וליבה ליהודים עד כדי כך שקרובה היתה להתגייר, אך לא שביקשה להתגייר בפועל או שהתחילה להתנהג כגיורת עתידית וכיו"ב.

מעשה דאחות ברורי' ור' מאיר

ז. ואין לומר שמעשה יחיד הוא בכל הש"ס, דהרי מסופר בגמ' ע"ז (חי ע"א) דאחות אשתו של ר' מאיר (בת רבי חנינא בן תרדיון) הושלכה לקובה (אהל

זונות. רש"י), וברור' ביקשה מבעלה ר' מאיר להצילה משם, ור' מאיר אמר שאם לא נטמאה עד כה יהי' נס ויצליח להצילה, ולכן התחפש לפרש, ותבעה, והיא ענתה לו שאינה יכולה משום ש"דשתנא אנא" ופירש ר"ח שהיתה נידה. ור' מאיר ענה לה שימתין עד שיפסוק ואז ענתה לו "נפישין טובא (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי". ואף שיש שפירשו שאמרה לו שיש כאן רבות אחרות ("נפישין טובא") וטובות ממנה ("שפירין מינאי"), ר"ח פירש "נפיש טובא, כלומר הדם שותת ויורד עליה הרבה, ואינה יכולה ליטהר". ומזה הסיק ר' מאיר ששמרה עצמה כל הזמן ולא עשתה שום איסור ואז השתדל להצילה, כמבואר שם.

ודייק באותו מעשה, ותבין שאותה בית קובה היו נגישים לכל⁴⁰ (ליהודים ולהבדיל לנכרים כאחד), והיא שמרה עצמה (איזה זמן) מלעשות איסור ע"י טענת שהיא נדה גם כלפי הנכרים, ואכן, עמד לה טענה זו שדם ווסת הי' לה ולא נטמאה באף נכרי, ומשום זה הצילה ר' מאיר כנ"ל. ואם הצליחה שלא להשמע לאף אחד מהם בטענה זו, משמע שהי' מנימוסיהם שלא לבוא על הנדה (אם משום שמאוסה היא או מטעם תרבותי או רפואי או משום מוסכמות אחרות).

כל איסורי התורה, דבר מכוזר הוא, וראוי שלא יעשה אפילו שלא
נזהר עליו

ח. ואחר שנתבאר שהפוסקים שיבחו גוי' ששמרה עצמה בטהרה, יש לבאר הטעם על מה ראו קדמונינו לשבח אישה נכרי' שאינה מצווה באחד מציווי התורה ובכל אופן קיימה.

ונראה לבאר זה ע"פ דברי התוס' בסנהדרין (נז ע"ב ד"ה ולנערה), שמשמע שכל עבירה האסורה מהתורה, ראוי שלא תיעשנה ע"י הגויים, דאף שלא נצטוו עליהם - דבר מכוזר הוא, והכתוב מנה ופרסם מעשים אלו כחטא (עיי"ש שעשיו עבר באותו היום שחזר מהשדה והוא עייף - עבירות שלא

(40) אולי יש לדייק כן תוס' הר"ש שם.

נצטוו עליהם: כנערה המאורסה, ושט את הבכורה. והכתוב סיפר בגנותו של דבר זה אף שרק עתיד להיות אסור, ואף שלא נאסרו עליהם באותה העת הי' ראוי שלא תיעשנה. וכן במעשה דלוט במערה, דאף שלא הוזהרו על הבת, סיפרה התורה בגנותו של לוט).

וז"ל התוס', "והא דאמר בסוף פ"ק דב"ב (דף טז ע"ב) אותו היום עבר אותו הרשע חמש עבירות, בא על נערה המאורסה, אף על גב דלא נצטוו דבר מכוזר הוא, דקחשיב נמי ושט את הבכורה אף על פי שלא הוזהרו על כך, ואשכחן נמי שסיפר הכתוב בגנותו בדבר שעתידיה תורה לאסור דאמר' לקמן (נח ע"ב) כותי מותר בבתו, ובפ' כהן משוח (הוריות י ע"ב), אמר' לוט ושתי בנותיו הם נתכוונו לדבר מצוה, צדיקים ילכו בס, הוא שנתכוין לדבר עבירה, ופושעים יכשלו בס". ובפירושו ר' חיים פלטיאל לתורה (פכ"ה פ"ל) "איתא במדרש כי אותו יום עבר [עשיו] ה' עבירות, בא על נערה המאורסה. וקשה דבני נח בעולת בעל אית להו נערה המאורסה לית להו, וא"כ מאי עבירה עבר, ואומר ר"ת דאעפ"כ מכוזר הוא, ועוד י"ל דעתיד לאוסר".

ומעתה צא ולמד לעניין נדות הגוי', דבעת ששומרת עצמה אפילו שלא נצטווה - הישר בעיני ה' עושה, וע"ז שיבחה הפוסקים, שאפילו שאינה מוזהרת על דם נדתה יפה עשתה לישמר ממנו, שאינו ישר בעיני ה' שלא לישמר מנדות (ואפילו ששומרת עצמה מנדות שלא לשם ביאה, אלא שלא תהי' עלי' שם טומאה ונדה).

הקב"ה צתיד לתת שכר לאומה"ע שלא אכלו בשר דבר אחר

ט. ועוד ראי' לזה תמצא בקהלת רבה (פ"א) "רבנן אמרין לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו יבא ויטול שכרו, והרבה מאומות העולם שלא אכלו בשר חזיר מימיהם והם באים ליטול שכרן, באותה שעה הקדוש ברוך הוא אומר נשתכרו אלו שני עולמות לא דיין שאכלו עולמן אלא הם מבקשין לאכול עולמן של בני. עוד, באותה שעה הקדוש ברוך הוא מוציא כרוז פעם שנייה ומכריז ואומר כל מי שלא

אכל בשר נבלות וטרפות שקצים ורמשים אם לא אכל משלו אכל משל חברו
הוי למה נקרא שמו חזיר שעתיד להחזיר הגדולה והמלכות לבעליה".

ושוב יש ללמוד מהדברים האלו, דאף שלא נזהרו על אכילת בשר דבר
אחר, שכר יגיע לאלו שלא אכלוהו. והטעם כאמור לעיל ע"פ התוס', דכל
דבר שאסרה תורה - דבר מכוער הוא אפילו שאינו מוזהר עליו. ושוב מיושב
למה שיבחו לאיפרא הורמיז על דבר שלא נצטווה. [ולולי דמסתפינא הייתי
אומר ששכר מסויים יגיע לכל גוי שעושה איזה דבר שיהי', כשמכוין ליבו
לשמים].

[ומה שציוותה התורה (דברים יד, כא) "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר
בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך", י"ל
שדווקא בנבילה (וטרפה) דטהורה הוא.

עוד יש להעיר מכלל דידן אם רוצה לשכות משום דבר מכוער, אם רשאי
לעשות זאת. והדברים ארוכים אך"מ].

אין מונעין גוי מלקיים אחת משאר מצוות ישראל כהלכתה (ע"מ לקבל שכר)

י. ואחר שביארנו דשבח לגוי (ושכר) יש בנזהר מלעשות אחת מאיסורי
התורה אף שלא הוזהר עליהם, באים אנו לדון בדברי הרמב"ם (פ"י מהל'
מלכים ומלחמותיהם ה"י) "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה
כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה". וראה אריכות בבואר
ודיוק בהלכה זו שברמב"ם בתשובה בפ"ע בקובץ זה.

והיוצא מבואר מדבריו, שאם עושה (או רוצה - "שרצה לעשות") כדי
לקבל שכר איזה מצווה שתהי' משאר מצוות התורה שלא נצטוו ולא הוזהר
עלי', אנו אין מונעין אותו לקיימה כהלכתה. ואפילו שעדיין לא קיים ונזקק
לישראל כדי שיאיר לו האיך לקיימה כהלכתה, רשאי ישראל ללמדו איך
לקיימה, ויותר מכך אל לו למונעו בר ודעת, דנוסף לדיוק הנ"ל ("שרצה

לעשות", והל"ל "שעשה" או ש"עושה"), והיינו שעדיין לא עשה אותה מצווה
אלא שרוצה לעשותה (ושואל עלי'), וכבר הגיע הדבר לידיעת ישראל, שאין
לישראל למונעו מכך, הנה נוסף לזה, אם אינו מלמדו איך לקיימה "כהלכתה"
עלול להכשילו (ולכמה דעות יש איסור "לפני עור" גם בבן נח⁴¹. ואכ"מ).
ולהעיר מפירוש הספורנו (שמות יט, ו) "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים: ובזה
תהיו סגולה מכלם כי תהיו ממלכת כהנים להבין ולהורות לכל המין האנושי
לקרוא כלם בשם ה', ולעבדו שכם אחד, כמו שיהיה ענין ישראל לעתיד לבא,
כאמרו ואתם כהני ה' תקראו (ישעיהו סא, ו) וכאמרו כי מציון תצא תורה
(שם ב, ג)".

יא. וכדי שלא יהי' הרמב"ם סותר עצמו מהלכה לחברתה הסמוכה לה
(ה"ט שם, וז"ל "כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות
לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות, או יעמוד בתורתו
ולא יוסיף ולא יגרע, ואם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו
ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג"), מסיר
הרמב"ם מכשולי הסתירה באומרו, שאיסור חידוש דת בב"נ (המובא בה"ט),
הוא כשעושה בתורת מצווה ועושה. אך היתר קיום מצוות ישראל ע"י בן נח
(המובא בה"י), הוא משום שכוונתו לקבלת שכר בתורת אינו מצווה ועושה.
וכן מבואר בלשון הרמב"ם עצמו כאשר תדייק היטב. והסכימו לו שאר מפרשי
הרמב"ם, וכ"כ בספרים מצוות ה' (הקדום לר"י גינס, וגם בחדש שלמהר"י
שטייף), וכ"כ בשו"ת דברי יציב ועטרת פז והתעוררות תשובה ויביע אומר,
וכ"כ א' מרבני ערלוי (יביע אומר בשם הגר"א סופר בהגה' למאירי), וכן
משמע לעורכי האנצ'י תלמודית. ולהעיר מציוני מהר"ן לרמב"ם שם, שמביא
את מאמר המדרש בקהלת, הנ"ל ס"ז, כמקור להיתר הרמב"ם לב"נ לקיים
מצוות ישראל עבור שכר.

41) עיי' בסוף ספר מצוות השם למהר"י שטייף, מצווה רלב. ובספר מצוות השם הראשון
(להרב יוסף ב. גינס ז"ל [פראנפורקט, תרט"ז] והוא ליקוט על תרי"ג מצוות ע"פ הראשונים,
שבסופו קיצור דינים לב"נ), כתב בפשיטות שאסור להכשילם. ולהעיר מלשון שו"ת התשב"ץ
(ח"ג סקל"ג) "אסור לסייעם שהרי חייב להפריש' וכן כתבו בתוס' בפ"ק דשבת".

[יש להעיר דשבת ות"ת אינם בכלל ההיתר לקיים מצוות ישראל ע"מ לקבל שכר. והוא מחלוקת הפוסקים, ובלקו"ש והתוועדות (מובא לקמן בס"ג) מבואר כנ"ל. ואכ"מ].

שמירה מל"ת, אם אסורה לגוי משום עושה מצוות לעצמו

יב. ולכאורה דברי התוס' הנ"ל (שכל דבר האסור מהתורה ראוי שלא יעשה אף שלא נצטוו עליו), קצת בסתירה לדברי הרמב"ם האלו באיסור דחידוש דת ועושה מצוות לעצמו. שאם שומרת עצמה מנדתה משום שכך הוא רצון ה' האמיתי שנתגלה לבניו עם סגולתו (ואפי' שהיא לא נצטוותה ע"ז) כשהיא משמרת מנדות בכוונה זו - מרגישה מחוייבת בכך, כי הרי - אומרת לעצמה - הוא רצונו האמיתי של ה', ולכן היא עושה מצוות לעצמה בתורת חיוב שאסורה בזה.

אך יש לחלק וליישב הדברים, דעושה מצות לעצמו בתורת חיוב - קא חשיב, מאן דקרא על עצמו חיוב הדבר, היינו שמייחס לעצמו שיש מצווה שהוא חייב לקיימה. אך אם יודעת שמותר לה הדבר (כגון היתר נדותה) אך בכל זאת קובעת לעצמה שלא תעשינה משום ידיעתה בשכר ותועלת שבדבר (רוחני או גשמי), אזי אינה בכלל העושה מצוות - בתורת מצווה ועושה - לעצמה, אלא בתורת אינו מצווה ועושה וע"מ לקבל שכר או תועלת.

אך לפי זה (שהאינו עושה הדבר מכוער, מותר דווקא ביש תועלת וכוונת שכר), יהיו דברי התוס' מוגבלים רק לאופן בו יש תועלת או כוונת שכר, ובאין, עושה מצוות לעצמו קא חשיב.

ולנדון שאלתינו (שמירת טהרה ע"י גוי), הנה דבר מכוער שיש בו תועלת הוא (שלא יקוץ בה בעלה, ושלא תפגע בבריאותה, ושלא תבוא לידי תחטונות - לפי שיש בזה תועלת הדעות דגם זה הוא תועלת, וכמבואר מההיתר לב"נ למול עצמו אף שלא נצטווה ע"ז, כי ממעט בזה תאות המשגל. ומאחר שאינו קץ בה בעלה תקיים "לשבת יצרה", ואם לא סופו לקוץ בו והרי "לא תוהו בראה"). וגם מכוונת לשכר על צדקותה ששומרת מנדות. ומכ"ז אתה למד

שאין לחוש לחידוש דת וכיו"ב בגוי' המשמרת עצמה מנדות.

"אין מונעין אותו", דמשמע אבל לא לכתחילה

יג. ועדיין יש להעיר, מהמובא ברשימות (סוף רשימה קנט) "וביד מלכים (פ"י ה"י) שצדקה של ב"נ מחלקין אף לעניי ישראל. ומהלשון "אם נתן מקבלין" משמע דהיינו דוקא בדיעבד. ואולי הוא עפ"י מש"כ בתחילת הלכה זו "ב"נ אם רצה לעשות מצוה כו' לקבל שכר אין מונעין אותו", דמשמע אבל לא לכתחילה. והטעם אפ"ל מפני שנכנס בגדר מחדש דת ולעשות מצוה לעצמו דהלכה ט' שם. אף שלא בכל המצוות שייך זה. וכמו שדמא בן נתינה קיבל שכר על כיבוד או"א (קידושין לא.). ואואפ"ל דז"מ ב"נ קיומן צ"ל מפני שכך נצטוו מהק', ובאופן כזה הוא ג"כ מחדש דת ומצוה כו', אבל כבוד או"א עשאו דב"נ (דמא בן נתינה) מפני חיוב השכל ותורת המוסר, ולכן שבחוהו".

ומבואר יוצא, דאפילו שאין מונעין את הגוי לקיים מצוות ישראל ע"מ לקבל שכר, אין אנו מעודדים אותו על כך לכתחילה. אך אולי יש לחלק בין מצוות עשה ללא תעשה דיש בהם דבר מכוער, וע"כ עלינו ג"כ לעוררם ע"כ אפילו שלא נזהרו ע"ז. ומסתימת הדברים ברשימות שם משמע שלא לחלק. ועצ"ע. מ"מ דרך זו סלולה היא מהמבואר ברשימות, אך לקמן יבואר משיחות קו' דרך ישרה וקלה בעניין שמירת מל"ת שבתורה - ע"י הגויים - שלא נצטוו עליהם, ועל מקומו נבוא בשלום.

בירור שיטת התשב"ץ

יד. כתב התשב"ץ (ח"ג סקל"ג) "שאלת מהו לשחוט לישמעאלי' פסחם ולאכול ממנו . . כבש פסחם נראה שאסור ישראל לשחוט אותו, לפי שזו מצוה קבועה להם ואין מניחין לבני נח להוסיף על שבע מצוות שלהם שהרי אמרו בפ' ארבע מיתות (סנהדרין נ"ח ע"ב) בן נח ששבת חייב מיתה. וה"ה לשאר מצוות כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכו' מלכים (פ"י ה"ט) . . ועכו"ם רשאים להקריב קרבנות בכמה שלהם אם אינה מצוה קבועה להם". והבינו הפוסקים בשיטתו, שאוסר הוא לגוי לקיים מצוות ישראל אפילו ע"מ לקבל שכר - בעושה אותה

בקביעות, שזה בכלל מחדש דת. שהרי כתב "ועכו"ם רשאי להקריב קרבנות בבמה שלהם אם אינה מצוה קבועה להם", היינו שגם המצוה המותרת להם אסורם אם היא בקביעות. וצ"ע שהרמב"ם עצמו (מקור דין זה), לא חילק בזה כמותו (שאסור שאר מצות אם עושה בקביעות), ואגב זה יש להעיר שגם שאר הפוסקים שתקעו דגל מחנם על הרמב"ם, לא הזכירו ולא חילקו כתשב"ץ, ומכמה מהם אף משמע היפך דבר התשב"ץ.

והנראה מעיון נכון בדבריו, שכתב בעושה כן בקביעות שאסור מתי שמחדש דת ומעשה קבוע כישמעאלים ששוחטים בקביעות בזמן מסויים וחושבים עצמם מחוייבים בדבר, אבל באם עושים אחת ממצוות ה' ע"פ התורה כדי לקבל שכר, לא נראה בדבריו שמחדש דבר נגד הרמב"ם - שאם הוא בקביעות הוי מחדש דת. ובלשונו "הישמעאלים אינן עובדים ע"ז שיהי' תקרובת שלהם זבחי מתים. . . אבל כבש פסחם נראה שאסור ישראל לשחוט אותו לפי שזו מצוה קבועה להם ואין מניחין לבני נח להוסיף על שבע מצות שלהם", ורק אז מוסיף "ואם זה הכבש [של הישמעאלים] הוא כעין פסח זכר לעקידה, הרי הוא קרבן, ועכו"ם רשאי להקריב קרבנות בבמה שלהם, אם אינה מצוה קבועה להם", היינו שמוותרים בהקרבת הקרבן רק באם אינם עושים זה כמצווה שהיא כחוק קבוע. ולכן אין להרהר אחרי דברינו (לשמור מנדות בקביעות) מדברי התשב"ץ. כן נראה לענ"ד.

כל המובן ע"פ שכל אנושי מוכרחים בני נח לקיימם

טו. והנה בשיחות קו' בהתוועדויות שמענו ראינו דבר פלא דרך חדשה וישרה. דלכאורה ב"נ לא נצטוו על כמו"כ דברים שהם היפך הצדק ויושר ו"לשבת יצרה" כגון באיסור לשקר, ולא יאמר שבן נח ישמור ז' מצוותיו כל חייו, אך ישקר על כל ולכל, ובכ"ז יזכה לכל היעודים של שומרי ז' מצוות! ועוד יקרא "חסיד אומות העולם". וכהנה תמיהות רבות המה. וע"כ מוכרח שאינם חייבים רק בז' מצוות אלו, אלא גם בכל (מצוות התורה) המובן להם ע"פ שכל אנושי שראוי להעשות או שלא להעשות.

בהתוועדויות (תשמ"ז ח"ג עמ' 428 ואילך) "ומזה מובן גם בנוגע לכל העניינים ששכל האנושי מחייבם - שגם בני נח מוכרחים לקיימם, אף שלא נצטוו עליהם. . . ונמצא, שבחייובים דבני נח ישנם ב' סוגים: א) מצוות שנצטוו בני נח, שקיומן צ"ל "מפני שצוה בהן הקב"ה כו", ולא "מפני הכרע הדעת", ב) חייובים "מפני הכרע הדעת" - ששכל האנושי מחייב להתנהג באופן המתאים לישובו של עולם, אף שאינם בגדר מצוה".

[ובהמשך השיחה (בעמ' 434), מוסיף הרבי גדר נוסף: "ויתירה מזה - לא רק בנדרי איסור, ששכל האנושי מחייב לשמור מוצא שפתיו, אלא אפילו בנוגע למצוות התורה - "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה (לא בגדר של חיוב, שאז הוי בגדר ד"לחדש דת", כי אם) כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה" (מלבד לימוד התורה ושבת, מכיון שבמצוות אלו ישנו ענין מיוחד המדגיש את שייכותן הבלעדית לישראל, שהן מאורסות לישראל, ולכן העושה אותן "נראה כמי שהוא מבני עמנו")"].

ובהתוועדויות תשמ"ו (ח"ד עמ' 254), מבואר בפרטות: "[בנושא] הבדלה שבין ישראל לעמים בענייני התורה: למרות הבדלה זו - הרי בנוגע לענייני התורה שהם בגדר "לשבת יצרה" [ציווי שהי' עוד לפני מ"ת, לפני שהיתה ההבדלה בין ישראל לעמים בשלימותה, ואולי אפילו לפני התחלת ההבדלה], מובן ששייכים הם גם לבני נח, אם כי לא נתפרשו (בגלוי עכ"פ) בחלק התורה שבו מדובר אודות שבע מצוות בני נח.

והבריר וההוכחה בזה - אם העניין מובן ומוכרח עפ"י שכל אנושי, כלומר גם בשכלו של בן נח. . . שאז מהוה הדבר סימן שעניין זה שייך גם לבני נח, ועאכו"כ - כשעניין זה הוא בכלל "לשבת יצרה".

דוגמא לדבר - בקשר ובשייכות לעניין המיתה - בהלכות אבלות, כותב הרמב"ם: "כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים הרי זה אכזרי", ולאידך גיסא - "אל יתקשה אדם על מתו יתר מדאי. . . שזהו מנהגו של עולם, והמצער [עצמו יותר] על מנהגו של עולם הרי זה טיפש, אלא כיצד יעשה,

שלשה לבכי, שבעה להספד, שלושים יום לתספורת כו", עד לעניינים שבהם נוהגים אבלות י"ב חודש, משא"כ לאח"ז - הטביע הקב"ה ש"משתכח (המת) מן הלב". ע"כ מתורת מנחם התוועדויות.

טז. ומבואר ש"כל העניינים ששכל האנושי מחייבם . . גם בני נח מוכרחים לקיימם", "אם העניין מובן ומוכרח עפ"י שכל אנושי, כלומר גם בשכלו של בן נח. . . שאז מהוה הדבר סימן שעניין זה שייך גם לבני נח, ועאכו"כ - כשעניין זה הוא בכלל לשבת יצרה".

וידוע ומפורסם דברי ריבוי רופאים מכל העולם בשלילת הדבר בעת וסת, ועוד שרוב הנשים (75 אחוז), מעדיפות שלא לקיים יחסי אישות בזמן וסת (כל אחת ברמת התנגדות שונה), וכן ריבוי גברים אינם מעוניינים בכך (ואפילו נגעלים מזה). ודבר זה מביא לידי זה שיקוץ בה. ובכלל עוד רבים מרופאים ומטפלים בתחומים שונים, אחת דעתם שטובה ההרחקה בין בני זוג (ולהבדיל א"ס הבדלות, דאיתא בגמ' נדה (לא ע"ב) "תניא היה ר"מ אומר מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה, מפני שרגיל וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעת ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה"). ומשום זה נראה פשוט לכל, ששמירת עצמה מנדות (היינו אי קיום יחסי אישות בזמן וסת [נושא הטבילה יבואר להלן]) הוא דבר המובן ע"פ שכל אנושי, ואולי מוכרחים לקיימה או עכ"פ שנכון וישר וחביב וכו' שלא יקיימו יחסי אישות בזמן וסת (אך לא מוכרחים בזה).

וראה לעיל סעיף ז, שכן משמע ממעשה דאחות ברורי' ור' מאיר, שניצלה מאיסור ע"י טענת נדות, שמנימוסיהן שלא לבוא על אישה בשעת וסתה. [והאידינא יש מן הרופאים שכותבים ומפרסמים שאין מגבלה בזה, אך ע"פ רוב כאמור, הרבה רופאים ממליצים להימנע מכך, וגם הנשים אינם מתרצות לזה, וגם הגברים מאיס להו וכו'].

יז. ומקור נוסף לדרך זו (שכל המובן בשכל אנושי חייבים לקיים, נוסף לדברי התוס' הנ"ל), תמצא בהקדמת רב ניסים גאון לש"ס, "כי כל המצוות

שהן תלויין בסברא ובאובנתא דליבא, כבר הכל מתחייבים בהן מן היום אשר ברא אלדים אדם על הארץ, עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורות". ויש לאריך בזה, וקצר הפנאי והדעת.

יח. אחר שביארנו שגם לבני נח אין לקיים יחסי אישות בזמן וסת, יש לדון באופן "טהרתה", וכאמור שיש המבקשות לטבול במקוה.

ובכללות נראה ע"פ כל הנ"ל (משבח חכמים במעשה דאיפרא הורמיז, ודברי הרמב"ם בב"נ שרוצה לקיים אחת ממצוות ישראל), שאין מניעה שתטבול אם יודעת שאינה מצווה ורק שרוצה לקיים מצוות ישראל כדי לקבל שכר.

אך דבר זה תלוי כאמור באם עושה המצוה "כהלכתה", ויש לברר מה הוא ה"כהלכתה" דבני נח. אם הוא כהלכתה דידן היינו המתנת ימי פליטת ש"ז והפס"ט ובדיקות ז' ימים (ושיהיו כולם כזבות גדולות), וכן יש לברר שייכותם לדיני חשש עונות.

ויש לחלק בין טעמי קיום מצוות טהרה, אם עושה משום שמבינה ע"פ שכל או משום שרוצה לקיים אחת משאר מצוות התורה.

דאם עושה משום שמבינה ע"פ שכל שכך נאה וראוי לעשות, הרי דטעם העיקרי שמקיימת מצוה זו (של אי קיום יחסי אישות) הוא כר"מ שאמר "מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה, מפני שרגיל וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעת ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה", והוא הטעם המובן להם ע"פ שכל, והיינו שדווקא בזמני הוסת מבינים שאין לקיים יחסי אישות, אבל לאחר מכן אין כ"כ הכרח והבנה בדבר⁴² האיסור. ולכן אין להם עניין ביותר מדין תורה דשבעה ימים לנדה. וכן אין מקום לטבילה ובדיקות, ורק באור ליום השמיני (או יום שתפסיק לראות⁴³) שוב תיהי' מותרת לבעלה. [וחשש ווסתות צ"ע, דאם אורח בזמנו בא ומבינה זאת שתראה דם ביום ההוא,

42 אלא"כ מומלץ להם ע"פ רופא ששוב עליהם להמתין עוד יותר מז' ימי הוסת מטעמי זוגיות או פוריות וכיו"ב, ולכן אין ללמוד מזה כלל לכל בני נח.

43 וצ"ע מדין זיבות (קטנה וגדולה).

אולי בכלל המובן לה ע"פ שכל שלא כדאי לקיים יחסים ביום זה, ועצ"ע].

אך אם הטעם שמקיימת המצווה הוא משום קבלת שכר, אזי כהלכתה שלה יהי' תלוי אם חל עליהם גזירות חז"ל וחומרא דר' זירא ובדיקות וחומרות חז"ל לטבילה ועוד.

יט. עוד יש לדון באופן הרחקתם בימי הוסת, אם הוא מכל קירבה או רק מביאה ממש.

ואזל הזמן והלך לו עד כי ישוב ועוד חזון למועד.

הוספות

שער היחוד והאמונה בערבית

בפרסום ראשון

ידועה הוראתו הקדושה של כ"ק אד"ש מה"מ: "לפרסם בין אומות העולם את האמונה באחדות ה', איך שזה מגיע מצד הגילוי של שם הוי' (כפי שאדמה"ז מבאר בארוכה בספרו תניא קדישא בשער היחוד והאמונה)".¹

ב"ה זכה מטה שבע מצוות לשבעים אומות - הפועל רבות במגזר הערבי בארה"ק ובעולם - להוציא לאור את "שער היחוד והאמונה" אשר לכ"ק אדה"ז - מתורגם לערבית!

לפניכם, פרק א' מתוך "שער היחוד והאמונה" - מתורגם לערבית.

פרק א

וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. וצריך להבין וכי תעלה על דעתך שיש אלהים נשרה במים מתחת לארץ שצריך להזהיר כ"כ והשבות אל לבבך. הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם כדכתיב ודבר אלהינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים לעד כו' כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות מעשרה מאמרות שבהן נבראת הארץ בששת ימי בראשית היתה חוזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש וז"ש האר"י ז"ל שגם בדומם ממש כמו אבנים ועפר ומים יש בחי' נפש וחיות רוחנית דהיינו בחי' התלבשות אותיות הדבור מעשרה מאמרו'

من سفر التثنية . الجزء الثالث

باب التوحيد والايمن

المقطع الاول :

وتعرف اليوم وتعود الى نفسك ان المولى تعالى هو الرب في السماء من الاعلى وعلى الارض من الاسفل لا يوجد غيره . وعليك ان تتفهم الامر . هل يخطر ببالك وجود اله منقوع في الماء تحت الارض حتى جاء الباسوق محذرا بقوله: عد الى نفسك ؟ لقد جاء في الكتاب المقدس قول الملك داود في المزامير : الى الابد كلامك يارب قائم في السماء . وقد فسر ال بعلש"ט [حאחאם ישראל בעל שים טוף] ע . ס : ان كلامك الذي قتلته ليكن جلدا في وسط الماء هذه الكلمات وهذه الحروف قائمة وثابتة في وسط السماوات ومثلبة في كل طبقات السماء لكي تحيها كما قيل: وكلام ربنا قائم الى الابد وكلماته حية الى ابد الابد . ولو ان هذه الحروف زاحت ولو للحظة وعادت الى مقرها لتحولت السماء لاشياء وكاتها لم تكن كما كان ذلك قبل الخليفة . وكذلك باقي المخلوقات في كل العالم علويين وتحتيين حتى الارض نفسها وما فيها من جماد ان زاحت عنها الحروف والكلمات المذكورة في الاقوال العشرة للخليفة في الايام الستة لانقلبت كلها لاشياء كما كانت قبل الخليفة . وهذا ما رواه האריז"ל

(1) לקו"ש חכ"ה ע' 191.

המחיות ומהוות את הדומם להיות יש מאין ואפס שלפני ששת ימי בראשית ואף שלא הוזכר שם אבן בעשרה מאמרות שבתורה אעפ"כ נמשך חיות לאבן ע"י צירופים וחילופי אותיו המתגלגלות ברל"א שערים פנים ואחור כמ"ש בס' יצירה עד שמשתלשל מעשרה מאמרות ונמשך מהן צירוף שם אבן והוא חיותו של האבן וכן בכל הנבראים שבעולם השמות שנקראים בהם בלשון הקדש הן הן אותיות הדבור המשתלשלו ממדרגה למדרגה מעשרה מאמרות שבתורה ע"י חילופים ותמורות האותיות ברל"א שערים עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו לפי שאין פרטי הנבראים יכולים לקבל חיותם מעשרה מאמרות עצמן שבתורה שהחיות הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחי' הנבראים פרטיים ואין כח בהם לקבל החיות אלא ע"י שיוורד החיות ומשתלשל ממדרגה למדרגה פחותה ממנה ע"י חילופים ותמורות האותיות וגימטריאות שהן חשבון האותיות עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש ולהתהוות ממנו נברא פרטי וזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח וחיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקב"ה

כולא חד:

לזכות
אליהו בן ירמא
שמשון בן אברהם
משה בן שרה
רמיאל בן וורדה
ראובן ישראל בן דינה רחל
לוי יצחק בן מרים
וכל ב"ב
.
החייל בצבאות ה'
מנחם מענדל שיחי' ביסברג
לרגל האפשערעניש ביום י"ב
מנחם אב
.
לרפואת
וורדה בת בשא
מרדכי צבי בן רחל
...
לזכות
יצחק ז'קי בן חנה
מיכל חיה בת יקוט
עמרם חי בן מיכל חיה
שמעון יוחאי בן מיכל חיה
פלס
.
יצחק בן אסתר ריבה
יעל אסתר בת זהבה אפרת
וכל בני ביתם וכל מכריהם
רוזנברג (הלוי)

דבורה לאה בת מזל ובעלה יעקב בן אלישבע ליזבט הריה הרצוג
אורנה אסתר בת מזל ובעלה דניאל אהרון בן אסתר שהינו
רחל בת מזל ובעלה יהושוע יעקב דוד בן דבורה שגלוב

חייה מושקא בת מזל
מנחם מענדל בן מזל
יוסף יצחק בן מזל
שניאור זלמן בן מזל
יהודית בת פנינה
פנחס בן יהודית
פריד

שמואל בן לאה רוזה
דבורה בת הדסה חנה
דרור בן דבורה וב"ב
יפעת בת דבורה וב"ב
דורית בת דבורה וב"ב
שלומית בת דבורה וב"ב
אסף חנוך בן דבורה וב"ב
יצחק בן דבורה וב"ב
מנחם מענדל בן דבורה וב"ב
פרומר

דוד מכלוף בן מזל טוב
מנחם מענדל חיים בן חיה פיבי
מרציאנו

אהרון אברהם בן חוה
יעל בת אסתר
מנחם מענדל, חיים שמואל, תרצה,
שטערנא שרה, שניאור זלמן ויוסף יצחק
צדוק

•
לזכות
דוד בן ג'מילה
אביחי בן שושנה וב"ב
אדרי

•
לזכות
מנחם מענדל בן חנה
שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן,
שליח של הרבי מה"מ שליט"א
קלי

•
לזכות
ישראל בן חיה מרים
בלה בת רחל וכל יוצאי חלציהם
דוד

•
בוזז בן ציפורה
חדוה בת רחל
בנם בנימין מאיר ורעייתו חנה וילדיהם
רחל, חיה מושקא ומנחם מענדל שיחי
בנם אברהם ורעייתו רחל וילדיהם
מנחם מענדל, חנה, חיה מושקא, רבקה ושיינא שיחי
בנם ישי ורעייתו נחמה דינה וילדיהם חיה מושקא,
מנוחה רחל, חנה, מנחם מענדל, שטערנא שרה ושיינא שיחי
ביתם רות חנה ובעלה שמואל עזרא גולדפרב וילדיהם
חיה מושקא, מנחם מענדל ורחל שיינא שיחי
בנם שמואל ורעייתו רחל וילדיהם יעקב אריה ושרה רבקה שיחי
קלי

•
גרשון בן יהודית וזוגתו מזל בת שרה ויצאי חלציהם.
חנה פנינה בת מזל ובעלה גד שלמה בן יואלה זהבה קולטון

לחיזוק ההתקשרות ולזכות

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

שיתקיים בפועל למטה מעשרה טפחים הייעוד

ד"וקרקר כל בני שת" - שהם "כל האומות" - "זה מלך המשיח שנאמר
בו ומשלו מים צד ים".

"ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים" - "השופט הוא מלך המשיח"

תיכך ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

---

(1) רש"י עה"פ.

(2) רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א.

(3) ישע"י ב, ד.

(4) פירוש הרד"ק והאבן עזרא שם, ועוד.

דבר כזה עוד לא היה

הספר הגדול ביותר ללימוד ועיון במקורות בעניני בני נח שיצא לאור אי פעם

למעלה מ-2000
עמודים גדושים
במקורות, מעטות קודש,
שיחות ומאמרים,
סוגיות בעניין בני
נח ועוד..

הכולל מדורים רבים, ובניהם:

מעטות קודש מהרבי בעניני בני נח. < מפתח לכל השיחות ומאמרים מהרבי בעניני אומה"ע ובני נח ושבע מצוותיהם. < סוגיות הלכות בני נח מגמרא סטורדין עם מפרשים ובתוספת מפתחות ומ"מ לספרי הפוסקים. < מפתח לכל סוגיות הש"ס והגנים בעניני אומות העולם (אגדה, הלכה וכו'). < רמב"ם הלכות בני נח, במהדורה מאירת עינים, עם מפתחות לספרי הפוסקים ושיחות הרבי על כל הלכה. < אנציקלופרי' תלמודית ערכים: אומות העולם, בן נח, גוי. < תשובות מרבני א"ש הלכה למעשה בעניני בני נח.

ניתן להזמין את הספר ע"י בקשה למייל: a7for70@gmail.com

יחי ארוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד